

## *Jeg følte meg velkommen*

Kan ungdommers deltakelse på KickOff – leir påvirke deres utvikling, og i så fall hvordan?

**Linda Helene Gundersen**

**Veileder**

Førsteamanuensis Venke Frederike Johansen

*Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen. Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet inntår for de metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.*

Universitetet i Agder, 2016

Fakultet for helse- og idrettsfag

Institutt for psykososial helse

## Forord

### Flokken

Tenk deg, du blir født, her er ingen andre. Ingen mennesker, ingen blomster, ingen dyr, ingen trær. Du kommer til jorden. Du er ene alene. Tankeeksperiment: Hvem ble du da? En amøbe?

Plutselig oppdager vi at mennesket blir fellesskapt. Du er den du er akkurat nå, formet av en million møter med andre skapninger, først og fremst mennesker.

Mennesket er et 1-tall, men det blir til i tango og rock med flokk.

Derfor må vi være nysgjerrige på gull og bly i flokkene våre.

*Per Fugelli*

## Takk

Ideen for denne oppgaven, startet med et ønske om å evaluere og videreutvikle KickOff leir. Det har vært en lærerik prosess for meg. Denne oppgaven har vært avhengig av mange hjelpere.

Først vil jeg rette en stor takk til ungdommene som har lagt grunnlaget for denne studien. Dere som ble intervjuet, og også alle dere som ble observert på leir. Jeg vil takke for tilliten jeg fikk av dere, gjennom å dele deres opplevelser og erfaringer med meg.

Det er viktig kunnskap i en evaluering av KickOff leir. Det er også et viktig bidrag til feltet psykisk helsearbeid.

Så vil jeg takke min leder Anne Marie, som har lagt til rette for å gjennomføre studien og for støtte, oppmuntring og kunnskap gjennom diskusjoner, og alle mine flotte kollegaer som er en god faglig og inviterende oppmerksom inspirasjon i hverdagen!

Videre vil jeg gi en stor takk til min veileder førsteamanuensis Venke Frederike Johansen for konstruktive tilbakemeldinger, støttende kommentarer og verdifulle innspill. Takk!

Jeg vil også takke min kjære familie; Helene, Emma, Kim Alexander og Jan Ivar for god støtte, og min mor for mye god mat!

Takk!

## Sammendrag

**Bakgrunn:** I Avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP) er det fokus på utvikling av virksomme tiltak. *KickOff - leir for ungdom* er et tiltak i utvikling.

**Hensikt og problemstilling:** Studien har en hermeneutisk-fenomenologisk tilnærming, og hensikten har vært å utforske ungdommers opplevelser og erfaringer ved å delta på leir.

Hvilke opplevelser og erfaringer kan ungdommer som har deltatt på KickOff leir fortelle om, hvordan kommer de til uttrykk på leiren, og på hvilke måter kan deres opplevelser på leir påvirke normalutvikling?

**Metode:** Metoden for datainnsamling var et kvalitativt forskningsintervju av fire ungdommer, i tillegg til deltakende observasjon.

**Resultater:** Studien viser at det å være deltaker i felles opplevelser sammen med andre, oppleve sosial støtte og få ny kunnskap, er viktige erfaringer og opplevelser som ungdom på leir forteller om. Dette kan antas å gi muligheter for å utvikle egen evne til problemløsning, følelsesregulering, refleksjon, utvide språk og læring.

**Konklusjon:** Resultatene peker i retning av at deltakelse på leir kan støtte en normalutvikling. Det er grunnlag for å anta, at det kan påvirke evne til å utvikle kommunikasjonsformer, som er nødvendige for å løse livsproblemer, forstå andre menneskers motiver og bevisst innordne seg gruppens normer. Samtidig viser studien at dette ikke gjelder alle ungdommer, og den sier ingenting om at eventuelle endringer kan bli overført til andre arenaer i ungdommens liv.

**Nøkkelord:** Narrativ, utviklingspsykologi, normalutvikling, hermeneutisk-fenomenologisk, sosialkonstruktivistisk.

## Abstract

**Background:** In The child and youth mental health department (ABUP), is the focus placed on the development of effective interventions. KickOff-camp for youth is an initiative in development.

**Purpose and research question:** The study has a hermeneutic-phenomenological approach, and the intention was to explore adolescent experiences by attending camp.

Which experiences can youngsters who have attended KickOff- camp tell about, how come they expressed at the camp, and in what ways might their experiences at camp affect the normal development?

**Method:** The method used for data collection was a qualitative research interview with four youths, in addition with participant observation.

**Results:** The study shows that being a participant in a group where experiences are shared with others, having social support and acquiring new knowledge, are important experiences that youth refer at camp. This can provide opportunities to develop their own problem-solving ability, emotion regulation, reflection, language development and learning.

**Conclusion:** The results indicate that participation at camp can support normal development. There is reason to believe, that it may affect the ability to develop communication forms that are necessary to solve life problems, understand other people's motives and consciously adjust to group norms. Simultaneously, the study also shows that this does not apply to all youngsters and it says nothing about possible changes that can be transferred to other areas in their life.

**Keywords:** Narrative, developmental psychology, normal development, hermeneutical-phenomenological, social constructivism.

## Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING .....	1
1.1 Bakgrunn: .....	1
1.2 Tidligere forskning .....	2
1.3 Problemstilling:.....	4
1.4 Studiens hensikt .....	5
1.5 KickOff leir for ungdom .....	6
1.6 Oppgavens videre oppbygging .....	8
2.0 TEORETISKE RAMMEVERK .....	8
2.1 Teoriperspektiver .....	8
2.2 Sosialkonstruktivistisk ståsted.....	9
2.2.1 Utviklingspsykologi sett fra et Vygotsky perspektiv .....	9
2.2.2 Narrativ terapi i lys av Michael White .....	11
2.2.3 Salutogenese og «opplevelse av sammenheng» (OAS) i lys av Antonovsky .....	12
2.2.3.1 Kontinuum .....	12
2.2.3.2 «Opplevelse av sammenheng» OAS.....	13
2.2.4 Kort om sammenhengen mellom de valgte teoriperspektiv.....	13
3.0 METODE .....	14
3.1 Metodevalg .....	14
3.2 Rekruttering og utvalg.....	15
3.3 Datainnsamling.....	15
3.3.1 Det kvalitative forskningsintervju.....	15
3.3.2 Deltagende observasjon.....	16
3.4 Gjennomføring av analyse og tolkning.....	17
3.4.1 Systematisk tekstkondensering.....	17
3.4.1.1 Å få et helhetsinntrykk. ....	18
3.4.1.2 Å identifisere meningsdannende enheter.....	19
3.4.1.3 Å abstrahere innholdet i de enkelte meningsdannende enhetene.....	19
3.4.1.4 Å sammenfatte betydningen av dette.....	19
3.5 Validitet og reliabilitet.....	20
3.5.1 Metodekritikk.....	20
3.5.2 Min rolle i studien .....	22
3.5.3 Etske refleksjoner .....	23
4.0 PRESENTASJON AV STUDIENS FUNN .....	24
4.1 Introduksjon .....	24

4.1.1 Tilhørighet .....	24
4.1.2 Gjenkjennelse for egne sammenhenger .....	26
4.1.3 Fremme mestring og stimulering til utvikling av nye ferdigheter .....	27
4.1.4 Er jeg god nok? .....	29
4.1.5 Følelsesregulering .....	30
4.2 I diskusjonskapitlet velger jeg å bruke tre hovedbegreper:.....	31
5.0 DISKUSJON.....	32
Kan opplevelser og erfaringer fra leiren, påvirke egen evne til å utvikle kommunikasjonsformer som er nødvendige for å løse livsproblemer, forstå andre menneskers motiver og bevisst innordne seg gruppens normer?.....	32
Sosial støtte .....	32
Felles opplevelser .....	36
Ny kunnskap .....	39
6. KONKLUSJON .....	44
6.1. Presentasjon av en utviklingsprosess som kan forekomme på leir:.....	44
6.2. Studiens betydning for KICKOFF leir og feltet psykisk helsearbeid .....	46
6.3 Konsekvenser for praksis.....	47
7.0 AVSLUTNING.....	47
LITTERATUR .....	49

Vedlegg 1: Forespørsel om deltakelse i undersøkelse

Vedlegg 2: Samtykke til deltakelse i undersøkelse

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 4: Tilbakemelding fra FEK i august 2014

Vedlegg 5: Godkjenning NSD

# 1.0 INNLEDNING

## 1.1 Bakgrunn:

I Norge i dag er psykiske vansker et stort helseproblem. I følge *Nasjonalt folkehelseinstitutt* (2014) har 15-20 % av barn mellom 3-18 år vansker, grunnet symptomer som angst, depresjon og atferdsforstyrrelser.

I rapport «*Fairness for Children*» (UNICEF, 2016), som har sett på leve- og oppvekstvilkår til barn i de 29 rikeste land i verden, ligger Norge på en 8.plass på opplevd livskvalitet. 4.5 % av barna i Norge oppgir at de opplever å ha en dårlig livssituasjon.

*Regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse* (Helse- og omsorgsdepartementet, 2003) legger grunnlaget for satsing på forebyggende og psykisk helsefremmende tiltak for barn og unge.

Det å styrke fokus på både forebyggende og helsefremmende arbeid, er *Avdeling barn og unges psykiske helse* (ABUP) opptatt av. Ett av tiltakene for å imøtekomme problematikken omkring ungdom og psykisk helse, er tiltaket KickOff leir for ungdom (Eide & Nordenhof, 2014).

Bakgrunnen for denne studien er at jeg er ansatt i ABUP, og er med som leder på KickOff leir. Min interesse for tema har grunnlag i gode tilbakemeldinger fra ungdommer som tidligere har vært på leir, og samtidig resultater fra NOVA (2014) rapporten, som indikerer en langsiktig trend med markante endringer i ungdomsmiljøer, fra særlig årtusenskiftet og fremover. Rus- og atferdsproblemer har blitt mindre, forhold foreldre/barn beskrives som tettere, og ungdom har økende grad av skoleprestasjoner. Det rapporteres samtidig om bekymring vedrørende økning i psykisk helseplager.

Nova (2015) rapporten fremhever at det ikke nødvendigvis er som media trekker frem, ungdom med høye ambisjoner og prestasjoner, som er mest utsatt for plager. Rapporten fremhever ungdom som strever med tilpasning på ulike arenaer i livet sitt, som spesielt utsatt for dårlig psykisk helse.



Min motivasjon for å velge dette tema, er også en interesse for narrativ terapi og utviklingspsykologi, og et ønske om å fordype meg i emnene.

Dette har gjort meg nysgjerrig på hva som kan påvirke ungdommer på leiren, med tanke på utvikling. I lys av utviklingspsykologi, velger jeg å løfte frem begrepet *normalutvikling*, i den tro at alle ungdommer går igjennom utviklingsfaser, i ulikt tempo. Ved utvikling i *ungdomsfasen*, er det lett å tro at viktige opplevelser og erfaringer bidrar til utvikling, og gir muligheter for å strekke seg mot neste fase. Slik jeg forstår begrepet *normalutvikling*, er det når ungdom opplever å fungere tilfredsstillende (ha vanlige ungdomsutfordringer), på sine ulike arenaer som hjemme, på skolen og i fritiden. I lys av narrativ terapi, er dette for meg et uvant begrep å bruke, men jeg opplever at det er et viktig begrep å benytte, når tema er utviklingspsykologi.

«Med normalutvikling menes utviklingsstier med funksjoner som er intakte og virker innenfor en ordinær variasjon» (Tetzchner, 2012, s. 24). Det er utvikling som bidrar til at barn får sine kognitive (tanke), fysiske og personlighetsmessige egenskaper utviklet, i tillegg til god sosial tilhørighet og utvikling av personlige relasjoner (Tetzchner, 2001).

Normalutvikling er et begrep som brukes i utviklingspsykologi (Tetzchner, 2012), og kjent innen fagdiskusjoner i ABUP.

## **1.2 Tidligere forskning**

Mitt valg av tema og problemstilling, er påvirket av tidligere forskning. Det er derfor naturlig å presentere relevant forskning for denne studien her.

Hasund, Gabrielsen & Kerlefsen (2014) har gjennomført en kvantitativ undersøkelse. Evaluering av KickOff leirene, viser at deltagere (utvalg 54) i stor grad er fornøyde med oppholdet. De fleste rapporterte at det å møte andre i samme situasjon var positivt, det har ført til en opplevelse av å være mindre alene. Ungdommene opplevde å bli lyttet til, særlig av ledere, men også av andre ungdommer. De andres historier har vært betydningsfulle for dem. Videre resultater er at de har fått venner som i hverdagen oppleves som støttende. Konklusjon fremhever at målsetting med tilbud blir i stor grad oppnådd. Undersøkelsen kan ikke si noe om ungdommene får bedre helse/økt livskvalitet av leirdeltagelse.

Bøe et al. (2015), har gjennomført en kvalitativ studie, som utforsker dialogisk praksis og endringer fra et erfarings basert perspektiv. Det viser betydningen av det sosiale og relasjonelle aspektet. Et av hovedpunktene i undersøkelsen beskriver følgende:

«Three dimensions of Speaking seem to be involved in the dialogical event of change: Beginning with ethics (others being invitingly attentive to us), that allow expressivity (the interplay of body and senses), which create meaning (new ways of perceiving and understanding one`s possibilities)» (Bøe et al., 2015, s.167).

Dialog i nåtid, kan påvirke fortid og fremtid, som igjen kan påvirke eksisterende muligheter i øyeblikket (Bøe et al., 2015, s. 167).

Langeland(2009) har i en prospektiv og randomisert kontrollert studie (utvalg 107), fokusert på hvilke kvaliteter i sosial støtte som bidrar mest til en *opplevelse av sammenheng (OAS)*, (Jfr. 2.2.3.2). Spesielt å oppleve samhørighet og det å kunne gi omsorg, var viktig. Det er også fokus på salutogene terapiprinsipper og effekten av dette. Resultater peker på at sosial støtte og det å kunne gi omsorg kan øke OAS. Bruk av salutogene terapiprinsipper i samtalegrupper kan øke OAS.

Gabrielsen (2012) har studert ungdommers livsmål og mening i livet. Et utvalg på 800 ungdommer (14 til 19 år), er kartlagt med egne mål, og hvor oppnåelig de selv vurderer det. Dette er satt i sammenheng med ungdommenes lykkefølelse, tilfredshet, opplevelse av sammenheng, mestringstro og personlighet. Studien viste at det viktigste for ungdom er å være sammen med andre. Dette øker sjansen for lykke og god psykisk helse. Resultatene viste at alle har behov for en meningsfylt tilværelse. Mening gir bedre helse. Hva ungdom opplever som meningsfylt, varierer fra person til person.

Looyeh, Kmali, Ghasemi & Tonawanik (2014), fant i sin randomiserte studie, effekt av narrativ gruppeterapi med 24 gutter (10-11 år) med sosial fobi. Studien viste reduserte symptomer på sosial fobi både på skole og hjemme, og også etter 30 dager.

Curci & Rimé (2012) har foretatt en longitudinal studie over 9 måneder, som omhandler tema: sosial deling av følelser og følelsesmessige konsekvenser av dette. Etter en følelsesmessig episode trenger mennesker å snakke om erfaringer i en prosess som blir kalt

sosial deling av følelser. Forskning som denne studien omhandler, har sett på forholdet mellom sosial deling av følelser, og om dette har sammenheng med bedring. De har også sett på om det kan føre til opprettholdelse og vedlikehold av ubehag over tid. Forskningen konkluderer med at sosial deling, uansett utdanningsnivå, over tid vanligvis leder til større opplevelse av bedring. Sosial deling over tid kan også føre til at en opprettholder situasjonen, selvedlikehold over tid, som kan føre til dårligere opplevelse av bedring.

Beckmann (2014), fant i sin kvalitative undersøkelse (utvalg 18), hvor temaet var ungdoms (16-19 år) bruk av musikk som helseressurs, at de har et svært bevisst forhold til musikken de hører på. Doktoravhandlingen viser hvordan de bruker musikk som en ressurs på et individuelt, sosialt og et eksistensielt plan. Studien viser at musikkterapi henvender seg til det friske i mennesket, og kan gi mening, håp, motivasjon og fremme en positiv identitet.

«Fordi musikkopplevelsen rommer handlingsmuligheter som bidrar til å regulere ungdommenes tanker, følelser, energier etc., kan man dermed tenke at den også er med på å regulere opplevelse av helse» (Beckmann, 2014, s. 294).

### **1.3 Problemstilling:**

Forskning viser altså at samhørighet, oppleve andre inviterende oppmerksomme, gi omsorg til andre, dele noe av sitt eget, regulere egne følelser med musikk, kjenne seg igjen i andres historier og det å få nye venner, er viktig for ungdom.

Denne studien fokuserer på virkningen av «KickOff leirdeltakelse», og fokus på hvordan det kan påvirke ungdommer, med tanke på deres normalutvikling. Gjennom observasjon og intervjuer ønsker jeg å finne ut av hvordan ungdommene selv opplevde og erfarte leiren, og om de fokuserte på virksomme faktorer som kan bidra til å styrke en normalutvikling. Dette ble grunnlaget for følgende problemstilling:

**Hvilke opplevelser og erfaringer kan ungdommer som har deltatt på KickOff - leir fortelle om, hvordan kommer de til uttrykk på leiren, og på hvilke måter kan deres opplevelser på leir påvirke normalutvikling?**

## 1.4 Studiens hensikt

Denne studien har en hermeneutisk-fenomenologisk tilnærming, hvor hensikten har vært å utforske ungdommers opplevelser og deres erfaringer, ved å delta på KickOff leir. Jeg ønsker å utforske om tiltaket KickOff leir kan innvirke på ungdommers normalutvikling, og har derfor benyttet kvalitative metoder for å få frem et innenfraperspektiv ved å intervju fire ungdommer om deres livsverden. Da jeg deltar på leir som leder, ble det også valgt deltagende observasjon.

Hensikten med studien var å kunne bidra til en beskrivelse og forståelse av prosesser som kan settes i gang på leir, og om dette kan ha innvirkning på den enkelte ungdoms normalutvikling (se Tetzchner, 2001). Det er også et mål å kunne bidra til forståelse og kunnskap som kan brukes til å videreutvikle tiltaket KickOff leir.

### Noen viktige begreper i oppgaven:

**Normer** på leiren, er regler og forventninger på oppførsel som gjelder for det sosiale fellesskapet på leiren. Det er uskrevne regler på forventinger, om hvordan deltagere skal oppføre seg mot hverandre. En norm som ønskes integrert på leiren, er det å ha et blikk for hverandre, og at alle har det bra. Normer kan internaliseres (Jf.2.2.1). Det vil si at det kan være først en ytre struktur, som så blir en indre «stemme». Kulturen på leiren har da blitt internalisert i ungdommen.

«...konstruerte ideer, der tilskrives status som sandheder. Disse «sandheder» er «normaliserende» i den forstand, at de skaber normer,,,,» (White, 2006a, s.44).

Nasjonalt folkehelseinstitutt (2011) beskriver **mål på helsefremmende tiltak:**

«.. å bedre den psykiske helsen ved for eksempel å øke graden av velvære, selvbilde, optimisme, positiv atferd, mestring og evne til å takle motgang og belastninger i livet» (s.16).

## 1.5 KickOff leir for ungdom

KickOff leir er et psykisk helsefremmende tiltak, som er et samarbeid mellom kommuner, ABUP og Røde kors. KickOff er en leir hvor ungdommer i alder 14-18 år, som har eller har hatt det vanskelig, blir invitert til deltakelse. De har enten selv psykiske utfordringer eller andre i nærme relasjon som strever med rus, psykiske lidelser eller annet. Leiren har flere mål, som å gi ungdommene gode opplevelser i fellesskap med andre, øke selvtillit i tillegg til å kunne kjenne på økt mestringsfølelse og kunnskaper (Eide & Nordenhof, 2014).

Som ledere er det med en kunstner, en musikkterapeut og fagpersoner innen psykisk helse. På leiren er musikk, graffitikunst og fysisk aktivitet mye brukt, for å skape mestringsarenaer for ungdom.

På leiren er det hver dag fellessamlinger med alle deltagere, og gruppemøter hvor ungdommene møtes i faste mindre grupper. Her blir det delt historier og erfaringer fra ungdommen selv, med fokus på ressurser og hvordan ungdom som i kraft av sin historie kan gi håp og vise at det er muligheter (Eide & Nordenhof, 2014). Gruppene blir ledet av gruppeledere som tilbyr innhold, rammer og struktur for at det i fellesskap skal bli mulig å få øye på mening, håp og handlingsmuligheter i livet. Videre grunnlag for arbeidet er inspirert av en narrativ tilnærming (White, 2009). Når ungdommen forteller om handlinger og initiativer de gjennomførte i den vanskelige situasjonen, er det ønskelig å få andre medlemmer i gruppen til å bevitne deres historier (Eide & Nordenhof, 2014).

«Samtidig skapes resonans hos de andre. De blir minnet om noe lignende hos seg selv. Dermed styrkes deres samlende opplevelse av å kunne noe og være av betydning for andre» (Eide & Nordenhof, 2014, s.22).

Det er fokus på ungdommens historie, sammenheng og det gjenkjennbare i andres historier. Det å tåle andres uttrykk, kan bidra til å utvikle egne ferdigheter. I grupper kan ungdom speile seg i andres historier. Stillasbygging i grupper (Jf.2.2.1) er en modell som ledere av KickOff grupper strekker seg etter, i utformingen av struktur og ledelse under gruppesamlingene på leiren.

Eide & Nordenhof (2014) støtter seg på barnepsykiater Søren Hertz (Eide & Nordenhof, 2014), når det formidles muligheten til å se på barns adferd som en invitasjon, og bruke en

kombinasjon av anerkjennelse og nysgjerrighet i møte med dem. Dette kan fremme en dialog for sammen å finne frem til deres ønsker og håp for livet.

Det utvikles en ekspertgruppe av erfarne ungdommer, som etter egen leirdeltagelse og gjennom kurs i regi av ABUP, blir mer bevisst egen kompetanse, og kan bruke den som støtte direkte mot andre ungdommer. Brukerperspektivet handler om at ungdommen selv er med i ekspertgruppen, og ungdom som tidligere har vært deltagere på leir, får en funksjon som juniorleder på leir, med oppgave om å ha blick for andre. De mer erfarne ungdommene blir med som ungdomsledere, og har ulike oppgaver. Ekspertgruppen er også med og utformer årets leir, de bidrar i prosessen med å utforme aktuelle temaer, blir oppfordret til å fortelle sin egen historie på leir, og leder noen gruppeprosesser. Gjennom å hjelpe andre, kan prosesser som går i retning av å hjelpe seg selv oppstå, og egen mestringsevne kan styrkes (Eide & Nordenhof, 2014).

I boka til Hårtveit & Jensen (2004), refereres det til den chilenske biologen Maturna og ideen om at vi lever i tre forskjellige livsverdener eller domener (etikkens domene, refleksjonsdomene og produksjonsdomene). Slik jeg ser det, kan domener hjelpe å beskrive sammenhengen «KickOff ungdommene» er en del av i øyeblikket. Ungdommene kommer til leiren, noen for første gang, med hele sin kulturelle bakgrunn fulle av følelser, holdninger og normer (etikkens domene). I gruppene er det et mål at ungdommer kan oppleve å bli møtt av andre som vil prøve å forstå dem, og også finne ungdommer de selv ønsker å lytte til og reflektere sammen med (refleksjonsdomene). På leiren blir ungdommer også møtt av lover og regler som gjelder, eksempel innetider og det å være høflig mot hverandre (produksjonsdomene).

«Virksomheten i refleksjonsdomene kan påvirke etikkens og produksjonens domene og føre til at vi forandrer både vårt syn på verden og vår praksis i verden» (Hårtveit & Jensen, 2004, s.105).

I rapporten fra Nasjonalt folkehelseinstitutt (2011), er det anbefalinger om sosial støttegruppe som et forebyggende tiltak.

## **1.6 Oppgavens videre oppbygging**

I kapittel 1 har jeg presentert bakgrunnen og hensikt for studien, aktuell forskning og problemstilling. Med denne bakgrunn presenterte jeg kort KickOff - leir for ungdom, som er tiltaket jeg studerer i denne undersøkelsen. I kapittel 2 blir studiens teoretiske rammeverk representert. I kapittel 3 blir metodevalg beskrevet og den praktiske gjennomføringen av studien. I kapittel 4 blir studiens funn presentert. I kapittel 5 blir funn diskutert opp mot teori og forskning. I kapittel 6 blir konklusjon presentert.

## **2.0 TEORETISKE RAMMEVERK**

### **2.1 Teoriperspektiver**

I denne studien har jeg vært opptatt av hva som fremmer en normalutvikling hos ungdom. Hovedperspektivene innen utviklingspsykologi omfatter fire klassiske skoleretninger; «psykodynamisk psykologi, atferdsanalyse, logisk konstruktivisme og sosialkonstruktivisme» (Tetzchner, 2001, s.25). Sosialkonstruktivisme blir et naturlig valg i denne oppgaven. Gjennom innhenting og tolkning av data, har spesielt tre teoretikere blitt relevante i diskusjonen av mine funn. Jeg vil videre gi et kort utdrag av utviklingspsykologi sett fra et Vygotsky perspektiv (noe videreutviklet av andre), narrativ terapi i lys av Michael White, og noe kort om Antonovsky sitt syn på helse. Jeg har valgt å fokusere på deler av deres teorier som jeg har funnet relevant for min studie.

Funnene i min studie viser at det å delta på KickOff leir kan bidra positivt, med tanke på en normalutvikling til ungdom. Det trekkes frem ulike elementer ved det å delta på leir, som kan støtte utvikling. Det er elementer som samsvarer med ideer fra Vygotsky, White og Antonovsky, og vil bli diskutert i kapittel 5.

## 2.2 Sosialkonstruktivistisk ståsted

Et hovedområde innenfor den sosialkonstruktivistiske tradisjonen, er kognitiv utvikling (Tetzchner, 2001). Det antas at de sosialt meningsfulle virksomhetene eller aktivitetene menneskene inngår i, påvirker kognitive (tanke) funksjoner (Tetzchner, 2012). Språk er et eksempel på et kognitivt redskap. «Virksomheter er systemer av målrettede samhandlinger som mennesker inngår i» (Tetzchner, 2012, s.243).

### 2.2.1 Utviklingspsykologi sett fra et Vygotsky perspektiv

Den russiske pedagog/psykolog Vygotsky`s (1896-1934) hovedverk er «Språk og tenkning», og blir regnet som grunnlaget for den sosialkonstruktivistiske tradisjonen i utviklingspsykologien (Tetzchner, 2001). Jeg støtter meg likevel her i oppgaven på sekundærlitteratur, da jeg opplever språket blir mer forståelig. Konteksten til Vygotsky (1982), var i perioden da psykologien ble rekonstruert ut fra den marxistiske teori.

Virksomhetsfaser i utvikling, er beskrevet av Vygotsky og Daniil Elkonin. Elkonin er en russisk nyvygotskijaner, som bygger videre på Vygotsky`s teorier (Tetzchner, 2012). En av fasene er:

«Sosiale og kommunikative virksomheter (11-15 år). Ungdommer lærer seg å initiere kommunikasjonsformer som er nødvendige for å løse livsproblemer, forstå andre menneskers motiver og bevisst underkaste seg gruppens normer» (Tetzchner, 2012, s.244).

Ungdommens evne til å aktivisere kommunikasjonsformer hos seg selv, blir påvirket av deres aktiviteter som egen evne til problemløsning, følelsesregulering, refleksjon, utvide språk og læring. Gjennom samhandling med andre, kan nye måter å løse problemer på tilegnes (Tetzchner, 2012). Kulturelle redskaper som språk, er viktig for å utvikle høyere kognitive funksjoner (Tetzchner, 2012). Strandberg (2008) beskriver fire kjennetegn for aktivitetene som fører til læring og utvikling, ifølge Vygotsky:

1. Aktivitetene er alltid sosiale. Samspill med andre fremmer vår kompetanse. Vi lærer først sammen med andre, det vi senere kan gjøre selv.
2. Vi bygger på hverandres ideer og produkter.
3. Det skjer i en sammenheng, for eksempel KickOff- leir sammenheng.



4. Ved å lære av andre og i tillegg gjøre det til vårt eget, kommer vi ut i egen utviklingszone. Vi prøver ut og øver på det vi har, ved hjelp av andre. Det kan handle om å skape nye assosiasjoner eller se ting på nye måter (Strandberg, 2008).

Aktiviteter i den nærmeste utviklingszone, må defineres som meningsfulle for barnet. Er oppgavene utenfor det meningsfulle, kan det tolkes som utenfor den nærmeste utviklingszone (Tetzchner, 2001).

Den ytre påvirkningen fra miljøet ungdommen er endel av, kan bli integrert (Vygotsky, 2001). I denne internaliseringsfasen (Tetzchner, 2012), får ungdommer muligheten til selv å bruke språket og andre aktiviteter, som de tidligere trengte hjelp til av andre.

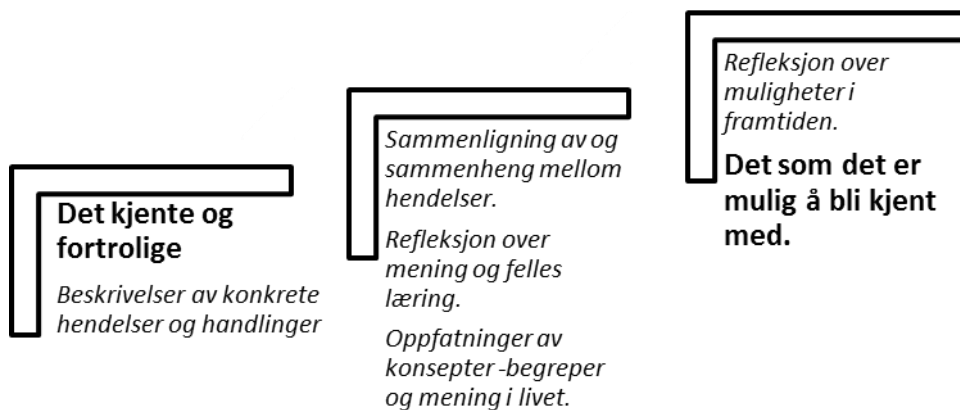
«Det vil si at de ytre prosessene blir fullt rekonstruert som indre prosesser. Dermed kan ungdommer bruke dem til indre refleksjon, ikke bare som hjelpemidler i problemløsning» (Tetzchner, 2012, s.243).

Det å dele personlig informasjon om seg selv, til familie eller venner som er enige og gir anerkjennelse, kan bidra til at ungdom får validert egne holdninger (Tetzchner, 2001).

«Hos eldre barn og ungdommer, bidrar vennsrelasjoner til utvikling av identitet og en bredere forståelse av andre» (Tetzchner, 2001, s.516).

En kritikk av Vygotsky-tradisjonen, er at den ikke legger nok vekt på den selvstendige utforskningen til barn. Videre kan det også være for stor fokusering på språk og kulturelle aktiviteter, som omfatter samhandling (Tetzchner, 2012).

I en videreutvikling fra Vygotsky, med påvirkning av White, er det utarbeidet et stillaskart for grupper (Eide & Nordenhof, 2014, s.29). Det er her noe fritt visuelt gjengitt:



### 2.2.2 Narrativ terapi i lys av Michael White

Michael White (1948-2008) var en australsk familieterapeut. Han inspirerte den narrative tradisjonen, der historiefortelling er viktig (Sølvberg, 2011). Jeg vil videre presentere deler av hans teori, med utgangspunktet rettet mot ungdommer.

En narrativ tilnærming bygger på ressursfokuset til ungdommen, og ser på dem som eksperter i eget liv. Teorien tar utgangspunkt i ungdommens behov for å finne mening i livet, gjennom identitetsskapene fortellinger (White, 2009). Ungdom har med seg en dominerende historie. De er påvirket av det andre viktige personer og de selv forteller.

White er opptatt av de konklusjoner ungdommen trekker ut fra sine fortellinger om seg selv, dette har direkte innflytelse på deres opplevelser av egne handlingsmuligheter og identitet.

«Hvis man lader et barn tale om traumatiske opplevelser på en enkelthistoriel måte, kan det forsterke de negative konklusjoner det har draget om sin egen identitet, og som er opstået i den belastende kontekst. Det kan forsterke barnets følelse af skam. Og det kan forsterke barnets håbløshedsfølelse og virke gen-traumatiserende» (White & Morgan, 2007, s. 91).

Eksternaliserende samtale, er et begrep fra White (2009). Målet er å skille personen og de utfordringer mennesket har, som noe utenfor seg selv. En ungdom kan være rammet av en depresjon, han er ikke depresjonen. Språket vi bruker, har en stor betydning for vår oppfattelse av livsverden. Ved å objektivere problemet, kan det bli mulig å oppleve egen identitet atskilt fra problemet. Det blir problemet som blir problemet, ikke personen. Sannheten om ungdommens identitet er ikke lenger problemet. Det kan åpne seg nye muligheter, for å ta fatt på vanskene de opplever (White, 2009).

White (2009) påpeker at det er et mangfold av historier en kan fortelle om seg selv. Den dominerende historien som kommer frem, er bare en av flere mulige. Hvordan få tak i mestringshistorien til ungdommen? Hvordan få tak i historien som kan hjelpe dem fremover til å nå egne mål? Det de håper og drømmer om i livet.

White beskriver *unikke hendelser* (White, 2006b) som ett vendepunkt, som kan være en begynnelse på ungdommens nyskriving av egen identitetshistorie.

«Et unikt resultat kjennes enklest igjen ved at det er en hendelse som motsier den problemfylte historien» (Lundby, 1998, s.132).

Dette kan være et initiativ ungdommen tar, eller en hendelse som skjer. Eller kanskje bare en sterk motiverende holdning for endring.

White henviser til Vygotsky når han snakker om stillasbyggende samtaler, «*sonen for utvikling* som foregår nær andre mennesker» (White, 2009, s.234). Fokus er hvordan en ungdom gjennom en erfaren, kan lære å utføre en oppgave, som i utgangspunktet lå utenfor ungdommens mestringsområde (Vygotsky, 2001). Det kan være støtte av samtalepartnere, som hjelper ungdommen gjennom sonen i overkommelige skritt. Det kan bidra til utvikling av nye handlingsrom for den enkelte ungdom, ved hjelp av andre. De kan oppleve å bevege seg fra det velkjente, mot det som er mulig å få til (White, 2009).

White`s (2009) beskrivelse av *definerende seremonier*, er når mennesker får tilbakemeldinger på noe i sin egen historie, som viktige andre blir berørt av, og som kan forsterke en utvikling.

«Slike seremonier er ritualer som bekrefter og «oppgraderer» folks liv, i motsetning til mange ritualer i samtiden som dømmer og degraderer» (White, 2009, s.150).

Tilbakemeldinger fra et reflekterende team kan oppleves anerkjennende og hedrende. White (2006a) beskriver maktens påvirkning som «bliver mennesker genstand for normaliserende «sandheder», der former deres liv og relationer» (White, 2006a, s. 43).

### **2.2.3 Salutogenese og «opplevelse av sammenheng» (OAS) i lys av Antonovsky**

Aron Antonovsky (1923-1994), var en israelsk-amerikansk professor i medisinsk sosiologi.

Han definerte mestring som «opplevelse av sammenheng» (OAS), og det er teorien om salutogenese (Antonovsky, 2012).

#### **2.2.3.1 Kontinuum**

I poliklinikken der jeg jobber, er hovedoppgaven utredning, diagnostisering og behandling.

Det tradisjonelle medisinske perspektivet, ser et grunnleggende skille mellom syk og frisk.

Dette patogene system har fokus på symptomer. En annen måte å se det på, er Antonovsky (2012) sitt syn, som peker på helse som et kontinuum. Dette kan mer forstås som gradering, rettet mot god helse og dårlig helse. Fokus rettes mot mestringsressurser som kan styrke en god helse, altså helsebringende faktorer. Stressfaktorer kan være det som en ikke

umiddelbart har en løsning på. Dette kan skape en spenningstilstand (Antonovsky, 2012). Antonovsky hevder at «en høy grad av stressfaktorer kombinert med en høy grad av sosial støtte er helsebringende» (Antonovsky, 2012, s. 32).

### **2.2.3.2 «Opplevelse av sammenheng» OAS**

For å bevege seg mot helseenden, på kontinuumet mellom helse og uhelse, er en «opplevelse av sammenheng» (OAS) avgjørende (Antonovsky, 2012). Den grunnleggende tilliten er viktig, troen på at det går bra, at en har ressurser tilgjengelige for å takle utfordringer, og at en vil forstå at en løsning er mulig. Antonovsky (2012) peker på tre viktige komponenter i OAS, som utdypes her:

**1. Begripelighet;** i hvilken grad kan det vi opplever settes inn i en forståelig sammenheng.

**2. Håndterbarhet;** opplevelsen av å ha nok ressurser tilgjengelig for å kunne takle krav. Dette kan styrke følelsen av å være aktør i eget liv. Altså et fravær av offerrollen.

**3. Meningsfullhet;** gi mening i følelsesmessig og kognitiv forstand. Dette kan være avgjørende for å klare å mobilisere ressurser (Antonovsky, 2012).

«Kjernen i den salutogene tilnærmingen er den grunnleggende filosofiske antakelsen om at normaltstanden for den menneskelige organisme er heterostatisk ubalanse. Uansett om kilden til stressfaktorene er det indre eller det ytre miljø, om de er daglige irritasjonsmomenter, akutte eller kroniske .....» (Antonovsky, 2012, s. 141) så er vi tvunget til å reagere. Det krever problemløsning og følelsesregulering (Antonovsky, 2012).

Antonovsky (2012) påpeker at stressfaktorer kan vekke ulike følelser hos personer med svak eller sterk OAS. Dette kan motivere til handling eller lammelse for personen. Det kan utløse utfordringer eller byrder.

### **2.2.4 Kort om sammenhengen mellom de valgte teoriperspektiv**

Teoriperspektivene i denne oppgaven, har et sosialkonstruktivistisk ståsted, med fokus på hvordan miljøet vi er en del av påvirker oss. Jeg ser på narrativ teori som en overordnet måte å styrke elementer i livet, i en god dominerende retning, som kan støtte opp under egne håp og drømmer for fremtiden. Slik jeg tolker Antonovsky, har han et overordnet blikk på hva som fremmer god helse. Det salutogene synet, slik jeg ser det, fremmer muligheten

for å nå egne drømmer og håp. Vygotsky (2001) hever betydningen av hvordan det ytre blir internalisert inn i den indre kjerne. Opplevelse av mestring kan ifølge Vygotsky bidra til utvikling ut i den nærmeste utviklingszone, og kanskje nærmere egne håp og drømmer. Fokus på mestringsressurser kan ifølge White (2009), bidra til nyskriving av egen historie, og Antonovsky (2012) ville sagt, slik jeg tolker han, at fokus på mestringsressurser vil bidra til god helse. Narrativ teori blir beskrevet som en salutogen orientering (Langeland, 2014).

## **3.0 METODE**

### **3.1 Metodevalg**

Problemstilling i denne studien, har vært grunnlaget for mitt valg av metode. Jeg har ønsket å rette fokuset mot ungdommene og deres opplevelser og beskrivelser av deltakelse på leir, og om noe kan påvirke en normalutvikling. På dette grunnlaget, var det naturlig å velge en kvalitativ tilnærming, hvor jeg utførte kvalitative forskningsintervju og deltakende observasjoner. Første intervju var av fire ungdommer før leir, og 3 av dem ble også intervjuet kvelden før hjemreise. Den deltagende observasjonen på leiren, har gitt meg bakgrunnskunnskaper og mer forståelig innsikt, i hvilken kontekst ungdommenes opplevelser og erfaringer ble innhentet. I tillegg fikk jeg tilgang på mange informative observasjoner, som kan være nyttig for å beskrive min problemstilling fra et innenfra perspektiv (Malterud, 2011).

Målet var å få tak i opplevelser og erfaringer sett fra aktørperspektivet (Gilje & Grimen, 1993). Jeg ønsket å få tak i den unike opplevelsen til ungdommene.

Kvalitative metoder støtter seg på teorier om menneskelige erfaringer og opplevelser (fenomenologi) og fortolkninger/forståelse (hermeneutikk). I denne oppgaven velger jeg en hermeneutisk fenomenologisk tilnærming, for å oppnå kunnskaper om meningsfulle fenomener som handlinger og dialoger på KickOff leir, og ungdommers opplevde virkelighet. Det tilstrebes en beskrivende praksis, for å få frem ungdommenes stemme så lojalt som mulig, samtidig som tolkning kan gi forståelse (Malterud, 2011).

Min fremgangsmåte i dette prosjektet er inspirert av Malterud (2011), og blir her videre beskrevet. Det er valgt både intervju og observasjon, i den mening at metodene vil gi en utfyllende informasjon. Jeg ønsker å få en større dybde og forståelse av samspill og relasjoner, målet er å komme nærmere en helhetsforståelse av prosesser som skjer på leir. Derfor er denne vitenskapsteoretiske tilnærmingen vurdert som egnet, for å få en større innsikt i ungdommenes erfaringer, opplevelser, beskrivelser og holdninger ved deltagelse på leir (Malterud, 2011).

## **3.2 Rekruttering og utvalg**

På et informasjonsmøte i juni 2014, ble det informert om mitt forskningsprosjekt skriftlig og muntlig (vedlegg nr. 1). Hit ble alle ungdommer med tilbudt plass på leir, sammen med foresatte invitert. De som ønsket å delta i prosjektet, ble oppfordret til å ta kontakt. Cirka 30 ungdommer fikk tilbud om plass på leir, cirka 18 ungdommer kom på informasjonsmøte. Det var 21 deltakere på leiren.

Det var planlagt loddtrekning av interesserte kandidater, hvilket viste seg å ikke være aktuelt, da bare fire meldte seg. Informantene ble informert om at de når som helst kunne trekke seg fra avtalen, uten at det gikk ut over studien. Det var helt frivillig deltagelse, og ingen begrunnelse ville bli krevd. Dette ble regnet som et strategisk selvselektert utvalg.

## **3.3 Datainnsamling**

### **3.3.1 Det kvalitative forskningsintervju**

I min studie har målet vært å få frem ungdommenes opplevelser og erfaringer ved deltagelse på leir. Det ble benyttet et semistrukturert intervju, med 5 åpne spørsmål (vedlegg 3). Det ble lagt vekt på å unngå føringer som kunne påvirke ungdommens svar. Intervjuene åpnet med spørsmål om hva deltakere var fornøyd med i eget liv nå, hva de opplevde som utfordringer, og hvilke håp og drømmer de hadde for fremtiden. Intervju to hadde mest fokus på opplevelser og erfaringer fra leiren. Begge intervjuene tok fra 40 -60 minutt. Intervjuene ble tatt opp på ekstern lydfil. Det ble underveis i intervjuet gjort forsøk på å gå

videre på tema som ungdommen var opptatt av, ved å stille oppklarende og utfyllende spørsmål. Dette er noe av styrken ved intervju.

Det ble strebet etter å være nøytral i intervjusituasjonen. Det ble i forkant av intervjuet informert om at jeg gjerne ville forstyrres i egen forforståelse, og at det var lov å være uenig og kritisk. Med dette forklarte jeg at vi som var ledere på leiren ønsket å lage et godt tilbud til ungdommene. Vi ønsket å forbedre tilbudet, og en måte å klare dette på, var å få kritiske tilbakemeldinger fra deltakerne.

Det første intervjuet ble foretatt før leiren, i juni og juli 2014 i ABUP sine lokaler. Ett intervju ble gjennomført på familiesenter. Målet for intervjuene var å få en opplevelse av hva ungdommene var fornøyd med i eget liv, og hva de opplevde som utfordrende. Hva de håpte og drømte om, og hvilke forventninger de hadde til leiren. Dette, i tillegg til å skape trygghet og tillit før gjennomføring av intervju nummer to.

Intervju nummer to ble foretatt på leiren i et rom, hvor kun intervjuer og ungdom var tilstede. Intervjuet hadde hovedspørsmål som gikk på erfaringer og opplevelser fra leiren, hva var bra og hva var dårlig? For å utdype problemstilling og forskningsspørsmål ble det benyttet en intervjuguide som var temafokusert og bygde på åpne spørsmål (vedlegg 3). Noen ungdommer fortalte mer åpent og delte mye. Andre var noe mer reserverte, men alle bidro på ulike vis, med å utdype tema.

Etter intervjuet ble lydopptaker skrudd av, og vi pratet litt om hvordan de hadde opplevd intervjuet. Alle ungdommene sa det hadde vært greit. Jeg fikk også lov til å ta kontakt med ungdommene i etterkant ved behov, for eventuelt å utdype temaer. Dette tok jeg som et tegn på at de hadde opplevd intervjusituasjonen positiv. Alle ungdommene ble muntlig informert om muligheten for å lese igjennom transkribert tekst. Ingen av dem ga tilbakemelding om at dette var ønskelig, men alle ønsket tilgang på ferdig oppgave.

### **3.3.2 Deltagende observasjon**

Dette er en metode som er hentet fra den etnografiske tradisjon. Deltakelse i den sammenhengen jeg skulle studere, med sikte på å kunne beskrive problemstilling med ett innenfra-perspektiv (Malterud, 2011). Målet var å kunne gi mening til å forstå kontekst og relasjoner som fenomener oppstod i. Når en ungdom refererte etterpå at han opplevde de

andre ungdommene så inkluderende, så opplevde jeg å ha en kunnskap som jeg tror ga meg en større forståelse av uttalelsen, da jeg i min fortolkning av hendelser på leiren, kunne sette hans fortolkning inn i.

Jeg lagde feltnotater underveis på leiren. Dette var en god støtte for meg under analyseprosessen. Min deltakelse ga meg et innblikk i den kulturelle kontekst, som ungdommene befant seg i. Det ga meg en større forståelse for fenomenet KickOff leir og interaksjonen mellom ungdommene. Det var viktig å være bevisst egen rolle, hva som var med å påvirke mine observasjoner, tolkninger og vurderinger (Malterud, 2011).

Hver dag skrev jeg notater i feltdagbok, både rene beskrivelser og egne refleksjoner rundt tema. Det ble også foretatt en evaluering av leir, sammen med alle ungdommer og ledere, siste dag før avreise. Jeg opplevde det som en styrke å være med på leiren som leder, jeg hadde en naturlig rolle. Min tilstedeværelse var ikke grunnet denne studien, og jeg fikk nyttige innspill og innsikt.

Jeg ser det som en stor styrke at jeg har benyttet både intervju og observasjon ved datainnsamling. Jeg har under analysearbeidet lest igjennom notatene mange ganger, og fokusert på informasjon som har vært med å belyst problemstillingen, og det som fremkom i intervjuene.

## **3.4 Gjennomføring av analyse og tolkning**

### **3.4.1 Systematisk tekstkondensering**

Jeg har valgt å bruke analysemetoden «systematisk tekstkondensering» som hjelp i analysearbeidet av de transkriberte intervjuene, slik Malterud (2011) fremstiller det. Metoden er inspirert av Giorgis fenomenologiske analyse (Polit & Beck, 2010, s. 474), og beskrives i fire trinn, som utgjør hovedstrukturen i analysemetoden systematisk tekstkondensering. Det består av å få et helhetsinntrykk, identifisere meningsdannende enheter, å abstrahere innholdet i de enkelte meningsdannende enhetene og til sist, sammenfatte betydningen av dette. Dette blir videre utdypet.



Tekst ble analysert ut fra et fenomenologisk –hermeneutisk perspektiv, med tanke på å få kunnskap om hvordan ungdommen opplevde og erfarte deltakelse på leir. I denne kunnskapsproduserende prosessen, har jeg prøvd å innta en metaposisjon, for å lage en distanse til innhentet data. Ved observasjon og tolkninger av data, har en kritisk refleksjon vedrørende metode og kunnskapens relevans og validitet, vært et mål (Malterud, 2011).

Formålet med analysen, er å utvikle kunnskap om ungdommens erfaring og livsverden, innenfor deltagelse på KickOff leir, og det er derfor ungdommens stemmer jeg løfter frem i analysearbeidet. Jeg vil videre gjøre tydelig min fremgangsmåte med datamaterialet.

### **Det transkriberte intervju**

Intervjuene med ungdommer ble tatt opp på bånd. I perioden august til desember 2014 transkriberte jeg tekst. I tråd med anbefalinger fra Malterud (2011), prøvde jeg å følge prosedyrer som ivaretok innholdet på en pålitelig og gyldig måte. I selve transkripsjonen valgte jeg å skrive på tilnærmet bokmål, selv om de fleste intervjuer inneholdt dialekt. Dette ble for meg enklest for å ivareta innholdet i teksten. Jeg har lojalt prøvd å formidle det som er oppfattet i tekst, og som informanten hadde til hensikt å formidle. Sinnsstemning, eksempel «ler» ble markert i tekst (Malterud, 2011).

I prosessen med transkribering har jeg gjentatte ganger hørt på lydfiler. Så ble tekstene systematisk gjennomlest. Dette ble gjort mange ganger, da prosessen fra lyd til tekst tok tid. Den transkriberte tekst og tekst i feltdagbok, representerer mine rådata. Videre vil jeg beskrive analysen, som gir innblikk i prosessen fra rådata til resultater, ved at materialet blir organisert, fortolket og sammenfattet (Malterud, 2011). Giorgi beskriver en prosedyre der analysen gjennomføres i fire trinn (Malterud, 2011), som nå vil bli beskrevet. Den transkriberte teksten ble lest for å:

#### **3.4.1.1 Å få et helhetsinntrykk.**

Først leste jeg igjennom alle transkriberte tekster og feltdagboka, som jeg skrev under opphold på leir, for å få et helhetsinntrykk, uten å tenke på hva jeg ønsket å finne ut. Jeg noterte i marginen på hvert intervju, en kolonne for hva jeg tolket at informanten sa, og videre egne teoretiske refleksjoner. Jeg ønsket å få frem deltagerens stemmer. Jeg var også

deltager på leir fra mandag til fredag, og fikk erfare mange ulike opplevelser sammen med ungdommer, og som en observatør i bakgrunnen. Dette tror jeg ga meg en større forståelse for kontekst og relasjoner. Fokus var foreløpige temaer på tvers av intervjuene, som kunne skimtes. Jeg var opptatt av å finne temaer som var viktig for ungdommene med tanke på leirdeltagelse, og også på eventuelle faktorer som kunne påvirke en normalutvikling.

#### **3.4.1.2 Å identifisere meningsdannende enheter.**

Neste steg var å trekke vekk noe av teksten, det var viktig å ha fokus på den teksten som kanskje kunne bidra til å belyse min problemstilling. Tekst som kunne gi kunnskap om de foreløpige temaene fra første trinn, var fokus. Det var opplevelser som var viktige, og som kunne påvirke en normalutvikling. Jeg benyttet her fargekoder for å få et mest mulig oversiktlig system, for å lese igjennom med mål om å identifisere meningsbærende enheter som kunne ha betydning, og delte dem opp i foreløpig tema. Eksempel på tema var venner. Fokuset ble videre å kode materialet i hensiktsmessige «bokser» med tekstbiter som hadde noe til felles. Jeg prøvde også å ha elementer fra narrativ teori, salutogenese og utviklingspsykologi som et bakteppe under prosessen. I tillegg var det for meg viktig å være bevisst min egen forforståelse, og hvordan dette eventuelt kunne påvirke.

#### **3.4.1.3 Å abstrahere innholdet i de enkelte meningsdannende enhetene.**

De ulike kodegruppene og de meningsbærende tekstene, ble tolket ut fra mitt faglige perspektiv. Jeg hadde fokus på hva tekstene kunne fortelle om min problemstilling. Ut fra dette lagde jeg et kunstig notat (Malterud, 2011). Det er et forsøk på å fange de meningsbærende enhetene, som gjennom analysen, har utkrystallisert seg på tvers av tekstene.

#### **3.4.1.4 Å sammenfatte betydningen av dette**

I hver kodegruppe ble teksten sammenfattet. Dette endte ut i analytiske overskrifter, som utgjør 5 kategorier. Leirdeltakernes beskrivelser og deltagende observasjoner, blir beskrevet hver for seg. De er samlet i 5 hovedkategorier som vil bli beskrevet i oppgaven.

### **3.5 Validitet og reliabilitet**

Malterud (2011) påpeker at de kvalitative metodene kan støtte en presentasjon av mangfold og nyanser, og få frem ungdommenes opplevelser og erfaringer. For å unngå magre og tilfeldige data, er et godt teoretisk forarbeid og trinnvis analyse viktig, for å styrke den interne validiteten.

Kvale & Brinkmann (2009) er opptatt av studiens «vei» fra teori til forskningsspørsmål. Kunnskapen som produseres i denne studien, er avhengig av god planlegging. Den er avhengig av min troverdighet som intervjuer, og selve gjennomføringen. Målet er å fremme en gyldig overføring av intervjuene til skriftlig form. Stille teksten gode spørsmål, og fremme logiske fortolkninger. Ungdommens perspektiv kan beskrives på mange ulike vis, og det er derfor av stor betydning mitt perspektiv og posisjon, for den kunnskap som i denne oppgaven blir produsert (Jf.3.5.2). En kan likevel snakke om en overførbarhet når det gjelder kvalitative metoder, og at resultater fra denne studien kan være gyldig også i andre sammenhenger. Malterud (2011) bruker da begrepet ekstern validitet. Et ønske for denne studien, er å utvikle kunnskap som også andre kan bruke, det vil si at den har en pragmatisk validitet.

Reliabilitet sier noe om hvor pålitelige resultatene i denne undersøkelsen er (Kvale & Brinkmann, 2009). I denne studien har jeg både spurt ungdommer om beskrivelser av deres erfaringer og opplevelser på leir, i tillegg til at jeg har vært deltakende observatør. Dette kan styrke reliabiliteten.

#### **3.5.1 Metodekritikk**

Det kan være et lite utvalg med 4 ungdommer. Det var representert begge kjønn, førstegangsleirdeltakere og erfarne leirdeltakere. Fire ungdommer ble intervjuet før leiren, en av informantene trakk seg før siste intervju. Dette ble regnet som et strategisk selvselekerende utvalg. Dette kan påvirke svar og intern validitet. De fire ungdommene som takket ja, kan lett tenkes å representere den ressurssterke gruppen av ungdommer. Det kan også tenkes at de kan representere deltakere som kan ha positive erfaringer fra før med deltakelse fra leir. Noen av deltakerne er kjent for meg fra før, og dette kan ha påvirket den interessen for deltakelse de viste, og svarene på intervjuet som kom frem. Det var også helt ukjente deltakere som ble intervjuet.

Pålitelighet av studiet kunne stått i fare ved at ungdommene svarte det de trodde jeg ønsket å høre. Det ble presisert frivillighet og at deltakelse var anonymt. Det ble også informert om at vi ønsket å få tak i mangfoldet, og ønsket å se hvordan vi kunne bli bedre.

Vurdering tatt under intervju, var at informantene opplevdes ærlige. De kom med både positive og negative utsagn, da de beskrev erfaringer og opplevelser. Det har vært et mål å la empirien være styrende, men min kliniske erfaring og teoretiske «bakteppe» har påvirket utformingen av intervjuguide, og også hvilke tema og hvilket fokus som ble lagt vekt på under intervjuet.

Det var også et mål å ikke påvirke svar fra informantene, blant annet ved å fremstå i nøytralt stemningsleie under intervjuet, samtidig som det er viktig å vise oppriktig interesse.

Deltakerne kan være litt «høye» på opplevelser og inntrykk, og resultatet kunne kanskje vært annerledes hvis siste intervju hadde vært en tid etter leiren. Fordelen kan være at erfaringer er ferske, og at noen elementer kan være lettere å få tak i, enn når ungdommen er kommet hjem igjen, og opplevelsen er kommet litt på avstand.

Det var lang tid mellom gjennomføring av intervju og til siste intervju var ferdig transkribert. Jeg kan ha mistet noe av informantens kroppsspråk og stemning i rommet, under intervjuet. Fordelen kan være at jeg selv transkriberte alle intervju og ved senere gjennomlesning av tekst, både enkeltintervju og lesing på tvers, kunne jeg «høre stemmen» til informanten. Dette kan gjøre at jeg hadde med konteksten som et bakteppe i større grad, når enkeltsitater ble trukket ut av sin helhet.

I denne analysemetoden, som er en systematisk tekstkondensering, har jeg sett etter felleselementer på tvers av intervjuene og observasjonene. Det er i teksten trukket ut elementer fra de ulike tekstene, og samlet så i noen hovedkategorier. Dette har sine styrker og svakheter. Jeg har prøvd å fordype meg i tekstene uavhengig av egen teoretisk forankring og kliniske påvirkning via holdninger og verdier. Det slår meg at fenomenologien og hermeneutikken er motstridende her. Mens fenomenologien er interessert i hvordan ungdommen opplever fenomenet «deltagelse på KickOff leir» i sin livsverden, er hermeneutikken opptatt av fortolkning av mening. Min rolle ble da å lene meg inn i livsverden til ungdommene å strebe etter avtrykket av deres opplevelser og erfaringer, for så å fortolke den mening som konstrueres.

Jeg har prøvd å gi uttrykk for kontekst som utsagn er trukket ut fra, og lojalt gjenfortalt innholdet i teksten på et mer analytisk nivå. Det kan gi meg følelsen av at noe gikk tapt ved å splitte opp ungdommens fortellinger i ulike kategorier. Har den totale sammenhengen og helheten av de ulike ungdommers opplevelse og erfaringer blitt godt nok ivaretatt?

Denne tverrgående analysemetoden har, slik jeg ser det, også sine klare styrker i forhold til denne oppgaven. Ved å se på tekstene på tvers av ulike intervju, har jeg kanskje fanget opp erfaringer og opplevelser som har stor bredde, og på tross av dette er det mange ungdommer som gir inntrykk av opplevelser og beskrivelser som ligger nær hverandre.

Observasjonene er sett på for seg. Det er sett noe i forhold til første og andre intervju på tvers, men ikke sammenlignet samme person og ulikheter som avspeiler seg fra første til andre intervju.

Jeg har ikke analysert med tanke på om det er ungdommer som er førstegangs leirdeltager eller har vært på leir flere ganger. Dette kunne jeg prioritert og det kunne kanskje gitt nyttig informasjon. Fremgangsmåten er vurdert til best å ivareta anonymitet, da utvalget er lite.

### **3.5.2 Min rolle i studien**

Et helseforetak, Avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP) er min arbeidsgiver, og har preget meg som fagperson, gjennom deltagelse i mange faglige fora og diskusjoner med kollegaer. Innenfor ABUP, som har utredning og diagnostisering og behandling som hovedfelt, er det medisinske perspektiv fremtredende. Jeg har en leder som jeg opplever har interesse for sosialkonstruktivistiske perspektiver, og gir uttrykk for at det er viktig innenfor vårt fagfelt.

Jeg er utdannet klinisk sosionom og familieterapeut, og har jobbet mye med ungdommer innenfor barnevern og psykisk helse. Mine teoretiske preferanser har jeg utviklet gjennom min personlige livserfaring, menneskesyn og arbeid. Jeg ble på familieterapistudiet opptatt av narrativ teori og da spesielt Michael White. Gjennom mitt arbeid har jeg også den siste tiden hatt fokus på utviklingspsykologi og ungdommers normalutvikling. Jeg har vært engasjert og pådriver i utforming av KickOff leir, og har deltatt tidligere på leir. Jeg har med meg en svært positiv forforståelse vedrørende prosesser på leir, ungdom og normalutvikling, og det er derfor viktig for meg å tydeliggjøre for meg selv og for andre, min bakgrunn og mitt

ståsted, for å styrke troverdigheten i denne oppgaven. Det vil prege spørsmål jeg stiller, hva jeg ser og hva jeg ikke ser. Dette kan ha betydning for hva slags kunnskap som blir produsert (Malterud, 2011).

På leiren hadde jeg en rolle både som forsker og leder. Dette er roller som på ulik vis kan innfiltreres i hverandre, selv om det har vært et tydelig mål fra start, og holde rollene tydelig atskilt. Jeg har også forsket i eget felt. Dette skriver Wadel (1991) noe om, når han presiserer at det kan være problematisk å drive feltarbeid i egen kultur. Mye kan da bli tatt for gitt, mange av våre grunnleggende verdier, det ubevisste og uuttalte, kan gjøre det vanskelig å få tak i mange forhold i egen kultur (Wadel, 1991). Det kan også være forhold som en kun får tilgang til, grunnet at det er i egen kultur.

Det er også en sårbar gruppe som det blir forsket på, dette må tas hensyn til. Det er et mål for meg at informantene opplever deltakelse i studien, som en positiv opplevelse, dette går foran oppgavens formål. Dette er viktig å ivareta, både som forsker og leder på leir.

### **3.5.3 Etske refleksjoner**

Norsk samfunnsvitenskapelig samfunnstjeneste (NSD) har godkjent denne undersøkelsen (vedlegg nr. 5). Informert samtykke er innhentet skriftlig. Prosjektet ble godkjent av FEK august 2014 (vedlegg nr. 4).

Det kan være mye jeg tar for gitt, det kan gi stor risiko for feltblindhet (Malterud, 2011). Aktuelle ungdommer har tillatt at jeg ved behov kan benytte enkelte utsagn fra intervjuene i min oppgave. Dette var selvsagt frivillig. Informert samtykke vil si at ungdommene og foreldre har fått nok opplysninger om studien, til å bestemme seg for om de ønsker å bidra med kunnskap eller ikke (Malterud, 2011). Alle opplysninger vil bli behandlet anonymt.

Lydfilene ble oppbevart innelåst på en ekstern lydopptaker. Da opptakene var ferdig transkribert ble de slettet. Transkribering av lydfiler ble oppbevart på en privat pc som hadde kode. Notater fra feltarbeid ble oppbevart på pc med kode.

## 4.0 PRESENTASJON AV STUDIENS FUNN

### 4.1 Introduksjon

Studiens problemstilling peker på ungdommens opplevelser og erfaringer med deltagelse på leir, og om dette kan styrke en normalutvikling. Her presenteres funn fra intervju og deltagende observasjon.

Jeg har delt temaene inn i 5 hovedkategorier. Det er: 1) Tilhørighet, 2) Gjenkjennelse for egne sammenhenger, 3) Fremme mestring og stimulering til utvikling av nye ferdigheter, 4) Er jeg god nok? 5) Følelsesregulering.

De 5 meningsaspektene gir uttrykk for positive og negative opplevelser ved opphold på leir. På tvers av de transkriberte tekster og som deltagende observatør, oppfatter jeg det positive som dominerende. Det kom også frem negative og nøytrale opplevelser ved observasjon og noe i intervju, selv om jeg oppfattet dette som en mindre bit av helheten. Hovedkategoriene er et resultat av systematisk tekstkondensering, og er preget av en positiv opplevelse og erfaring referert av ungdommer selv. Jeg har kun denne indirekte tilgangen til deres opplevelser, i tillegg til egne konstruksjoner og fortolkninger ved deltagende observasjon (Gilje & Grimen, 1993). Funn fra observasjon ved feltarbeid, blir presentert for seg. Det blir kun gjengitt direkte sitater fra ungdom som har samtykket til det, ellers er det generelle observasjoner som blir gjengitt. Funn fra intervju og observasjoner blir presentert samlet i 5 hovedkategorier. Funnene som her blir presentert, er min konstruktive rekonstruksjon som er påvirket av meg og mine tolkninger.

#### 4.1.1 Tilhørighet

##### Funn intervju:

Alle informantene formidlet før leiren et håp om å få nye venner. Alle ga uttrykk for å glede seg til å bli kjent med nye ungdommer, de formidlet et håp og en forventning om at det kom til å skje. De ønsket å være mer sosiale. Noen ga uttrykk for opplevelser av vansker i relasjoner, for eksempel fortalte flere i forkant av leir om personlige erfaringer med å bli mobbet. Noen ga i forkant av leir uttrykk for en ensomhetsfølelse. Noen opplevde å ikke ha

venner. Det var også flere som ga uttrykk for at det var skummelt å tenke på at de skulle på leir. Det å føle seg inkludert og regnet med, var viktig for ungdommene. Også det å inkludere andre i fellesskapet, var viktig. For dem var det viktig å bli spurt med på aktiviteter, eller selv spør andre med. En gutt formidlet det slik:

Jeg følte meg velkommen.

Han begrunnet det med at andre smilte og kom mot han, og ønsket å være sammen med han. Det å føle tilhørighet og oppleve at en var ønsket, var viktig. Dette ble også støttet av observasjoner. Flere ungdommer var tydelig på at fellesskapet med de andre hadde vært viktigst på leir, gjerne tida da mange ungdommer satt sammen (uten voksne) utover i de sene nattetimer og prata. En jente sa det slik:

Opplever å ha kommet til himmelen, egentlig den plassen i hele verden jeg har mest lyst til å være.

Hun formidlet følelsen av å bli forstått, som viktig. Dette ble trukket frem av flere, de hadde en forståelse av at andre forstod hvordan det var for dem. Flere ga uttrykk for et ønske om å hjelpe andre. En gutt opplevde det veldig åpent, han var opptatt av at han følte seg velkommen på leir. Det begrunnet han med at her var det ingen som stirret rart på deg, ingen mobbere her, han opplevde respekt fra de andre. Kommentarer han hadde opplevd på leiren, var nesten bare gode. Han følte trygghet her.

Andre formidlet en usikkerhet rundt tema inkludering. De kunne kjenne på en følelse av usikkerhet i forhold til å passe inn. En jente sa det slik:

(...) blir jo inkludert, men på en måte føler meg ikke helt inkludert, jeg må spør om å bli med på ting, derfor blir det ekstra vanskelig.

Hun var usikker på om leiren var rette plassen for henne. Hun var redd for å ikke passe inn. Hun kunne sitte alene å vente på en invitasjon. Hun var redd for at de andre ville avvise henne. Hun ga også uttrykk for at hun etter den andre dagen på leir, hadde funnet seg til rette, og hadde gode opplevelser med flere av de andre ungdommene. Hun hadde ikke lenger lyst til å reise hjem.



### **Funn observasjon:**

Min observasjon var i stor grad i tråd med det informantene sa, men jeg observerte også at noen opplevde det annerledes. Spesielt den første dagen på leir, vurderte flere ungdommer å reise hjem. En ungdom reiste hjem. Det at de fant ut av det med venner, var for noen ett argument for å bli. En ungdom ble ikke med på en fellessamling, og opplevde det som en avvisning. Det var ingen som hadde etterlyst henne. Noen opplevde det å måtte våkne tidlig, som vanskelig. De var vant til å sove lenge i ferier.

Flere ungdommer trakk frem det å være en gjeng, som hver dag gjennomførte felles aktiviteter, som spesielt viktig for dem.

I denne presentasjonen kommer det frem at for flere ungdommer, var det å være sosial viktigst. Det å føle seg forstått var viktig opplevelse for flere, også det å føle fellesskap med andre, oppleve seg inkludert, akseptert og ønsket. Flere pekte på det å få nye venner som veldig viktig. Ett interessant funn er at det å hjelpe andre og inkludere andre, ble sett på som veldig viktig av flere.

### **4.1.2 Gjenkjennelse for egne sammenhenger**

#### **Funn intervju:**

I første intervju var det flere ungdommer som ga uttrykk for å se frem til å komme på leir, og snakke om ting som var viktig for dem. Mange ungdommer kjente seg igjen i andres historier. Flere ungdommer ga uttrykk for at det var godt å se andre som hadde det som dem. Som en jente uttalte:

Vondt å høre på andres historie som kan være veldig sterke, jeg liker det veldig godt, men på en måte gjør det veldig vondt. (...) det kan være andre og som har det som deg.

Noen ga uttrykk for at de hadde blitt kjent med andre som forstod dem, som selv hadde fortalt om opplevelser, som de kunne kjenne seg igjen i. De ga uttrykk for at det var fint å snakke sammen. En trakk frem at når det ble fortalt en trist historie her, så opplevde han at

de andre kjente seg igjen i følelsen, og at det da var lettere å prate om temaet etterpå. Dette ble også støttet av observasjonen. En gutt fortalte det sånn:

Vi har ikke samme historie, men smerten og alt det er noe jeg kjenner igjen.

Noen løftet frem det samholdet som de opplevde med dem de delte rom med, som viktigst. De hadde funnet noen som lignet dem selv. Noen opplevde at andre åpnet seg for første gang til dem. En jente gjenfortalte det som en gave hun hadde fått. Noen opplevde at her kunne de prate om alt, det var ingen som sa noe på det, fordi det var mange som hadde slitt med det samme. Dette ble støttet av observasjoner.

#### **Funn observasjoner:**

Noen ungdommer ga uttrykk for at det var store forskjeller i gruppen. De opplevde å ikke passe inn på leiren. Et annet funn, var en ungdom som ikke identifiserte seg med de andre.

#### **4.1.3 Fremme mestring og stimulering til utvikling av nye ferdigheter**

##### **Funn intervju:**

Flere ungdommer trakk frem ulike gode opplevelser som de hadde delt i forbindelse med aktiviteter som for eksempel musikk, kortspill eller graffiti. En jente sa at:

Når jeg holdt på med graffiti og fikk høre at jeg var skikkelig flink, gøy å høre, det gjorde at jeg klarte å prate med nye folk.

Flere ungdommer ga uttrykk for at det var godt å ha noe konkret å støtte seg på. Det var lettere å koble seg på det sosiale, når de kunne invitere andre med på aktiviteter. Det gjorde situasjonen tryggere. Dette ble støttet av observasjoner. En ungdom refererte det sånn når tema var musikk og sang som aktivitet:

Jeg ble veldig sliten, men jeg klarte det. Jeg var stolt, følte meg bedre med meg selv.

En jente sa det slik:

Jeg pleier egentlig å være sjenert og synes det er skummelt å spør folk om å sette seg ned med meg, går bort å prate med folk, venter til noen gjør det med meg, har nå spurt om folk vil sette seg ned med oss, sjokka over hva jeg gjør, pleier ikke helt å være sånn.

Etter deltakelse på leir formidlet alle informantene at de hadde blitt kjent med nye folk og fått nye venner. Noen var overrasket over at de selv hadde tatt initiativ. Dette ble støttet av observasjoner. Det ble også trukket frem ulempen det var at graffiti og musikk aktivitet var samtidig, det var et ønske om å gjøre mer av begge deler.

En gutt refererte til en opplevelse av krenkende humor, dette var for han en negativ utfordring de første dagene på leiren.

### **Funn observasjon:**

Min observasjon var i stor grad i tråd med det informantene sa, men jeg observerte også at noen ungdommer syntes det vanskelig å fungere i sosiale settinger. Mange gode og støttende ideer ble delt mellom ungdommer. Noen var rollemodeller for andre på sosiale ferdigheter.

Noen klarte å vise frem talentet de aldri før hadde delt, og refererte etterpå om tilbakemeldinger fra andre ungdommer, som hadde gitt inntrykk på dem. Noen ble berørt over å se følelsesuttrykk hos andre, på aktiviteter de selv hadde utført. Dette kan beskrives som en «blomstring» av ferdigheter hos ungdom. Det åpnet opp for en snøballeffekt for andre ferdigheter hos samme personer. Gode tilbakemeldinger fra andre ungdommer, så ut til å forsterke muligheten for å utvide egen komfortsone, og at det da ble lettere å eksponere seg også på andre områder. Noen ungdommer våget å ta mer plass på leiren etterhvert. Et eksempel på dette er hun som ville være alene på rommet, men som etter en prosess ble observert i plenum med andre i fellessamlingen. Der fortalte hun om seg selv og sine opplevelser.

Noen var i prosesser fra å ha et ønske om å dra hjem første dagen, til at de sang i plenum siste kvelden, og ga uttrykk for at det hadde vært en stor opplevelse, de hadde hatt det kjempegøy, og formidlet at de gledet seg til neste leir.

For at ungdommene skal ha størst utbytte av leirdeltagelse, anses det som viktig at de deltar i gruppesamlinger og felles aktiviteter. Et interessant funn her er at ungdom som strevde med dette, ble positivt påvirket av tilbakemeldinger fra andre ungdommer.

#### **4.1.4 Er jeg god nok?**

##### **Funn intervju:**

I første intervju formidlet flere ungdommer en usikkerhet i forhold til å være god nok. En ungdom formidlet at hun var veldig sjenert, og at hun ofte tok på seg en maske for å gjemme seg litt. En annen forklarte usikkerhet i forhold til å si noe feil, og en skrekk for å oppleve avvisning fra andre. En av jentene uttrykte det slik:

Men egentlig ville jeg bare komme meg vekk, følte meg ikke klar for å være akkurat på denne leiren.

Med en gang hun kom på leiren opplevde hun følelser som kunne oppfattes som usikkerhet om å være god nok. Hun var bekymret for hvordan de andre ville se henne og om de kom til å like henne, og om hun måtte gå mye alene under leiroppholdet. Hun lagde en plan for seg selv for å sikre eventuelle krenkelser som kunne komme, og kanskje egne følelser som kunne bli for overveldende? Når det var gått noen dager opplevde hun, som hun selv uttalte at: «hun fikk nye øyeblikk med nye folk og ting ble mye bedre igjen». Hun ble sikrere på sin posisjon i gruppen, og kunne slappe mer av.

Flere av ungdommene formidlet at de hadde utført ting på leiren som overrasket dem. Eksempel på dette var deltakelse på gruppemøtene, de hadde snakket mye med andre og også fått lov å være noe for andre. Flere la vekt på at de følte seg så velkommen på leiren. En ungdom fortalte at det var så ekte, det ga en opplevelse av å leve så mye akkurat der og da. Noen ga uttrykk for å ha fått bestevenner, som de trodde at de også ville ha kontakt med etter leiren. Det å kjenne at andre tror dette går bra, smitter over på deg selv forklarte en jente. Hun sa det slik:

Det synes jeg er høydepunktet, at folk har tro på meg, venner, ja, de har tro på meg.

Det å få en opplevelsen av å være god til noe, trakk flere frem. Flere av informantene ga uttrykk for at det å bli respektert, var viktig for dem. En ungdom ordla seg slik:

At vi får lov å si det vi mener, og snakke ut om problemene våre, og ikke bli dømt for egen bakgrunn.

#### **Funn observasjon:**

Observasjoner viste leirledere som var anerkjennende i sin måte å være på. De lyttet og levde seg inn i det ungdommene var opptatt av. De fremstod som engasjerte og aktive. En av ungdommene pekte på betydningen det hadde for henne, at lederne viste interesse, og hun tolket det til at de likte å være sammen med ungdommer. Hun følte seg tatt på alvor. Det å kjenne på usikkerhet om en er god nok, kan være et uttrykk for å være selvkritisk. Et mål på leiren er at ungdommer får økt selvtillit. Funn har gitt meg et inntrykk av at mange ungdommer opplevde seg møtt med anerkjennelse og respekt.

#### **4.1.5 Følelsesregulering**

##### **Funn intervju:**

Flere var opptatt av å prate om egne følelser, og tema som berører evne til følelsesregulering. En jente sa det slik:

Det som jeg opplevde, er at jeg faktisk kan få venner uten å være redd.

I forkant av leir så flere av informantene frem til å kunne prate om tema som interesserte dem. Flere ga i intervjuet uttrykk for at de var opptatt av andres følelser, og hva andre viste i ulike sammenhenger. Noen la også merke til at andre så lei seg ut, at de kunne se ensomme ut, og også andre uttrykk. Ungdommene hadde også fokus på hvordan de selv kunne regulere egne følelser, og ha kontroll over egne reaksjoner, noen brukte for eksempel musikk eller film for å påvirke eget humør. Noen nevnte at de kunne prate med de andre, eller de kunne delta i en aktivitet.

En annen ungdom var opptatt av gruppesamlingene, og det å kunne prate om ting som han var opptatt av. Han sa det slik:

Det som jeg synes har vært bra her, er at jeg har fått lov å prate om følelser som har ligge der veldig lenge, og fått ut ting og få hjelpe andre med deres ting.

Noen var redd for å bli dømt av andre. Noen fortalte om en opplevd godhet og god stemning på leiren. En fortalte om egne erfaringer og opplevelser, som handlet om å tørre å snakke med noen, det gjorde en forskjell for han.

#### **Funn observasjon:**

Noen opplevde egne følelser som vanskelig å takle, i møte med andres historier. De ga uttrykk for vanskelig å kontrollere egne følelsesuttrykk som «veltet frem». Andre ga uttrykk for at de ønsket alenetid på rommet sitt i perioder på dagen. Dette kan også være ett uttrykk for å ha behov for å regulere seg. Andre opplevde det annerledes. Noen ga uttrykk for å føle seg plaget av andre. De informerte om konkrete episoder som de opplevde krenkende.

Flere ungdommer trakk frem at det var vanskelig hvis ikke fastsatte tider på måltider og aktiviteter ble holdt. Funn viser at aktiviteter som musikk, prate med andre og deling av egne følelser, var noe flere trakk frem at de likte.

## **4.2 I diskusjonskapittelet velger jeg å bruke tre hovedbegreper:**

**1.Sosial støtte:** Føle seg forstått, respektert, anerkjent og inkludert i fellesskapet. Kan gi/få omsorg, gode tilbakemeldinger fra andre, kan gi opplevelse av å være god nok og kontakt med engasjerte ledere.

Nasjonalt folkehelseinstitutt (2014) beskriver sosial støtte som innhold av blant annet omsorg, verdsettelse, respekt, tilhøre et sosialt nettverk og fellesskap. Det brukes også ord som bekreftelse og rådgivning. Det beskrives at sosial støtte er en helsefremmende faktor.

De trekker frem ensomhet som fravær av sosial støtte.

**2.Felles opplevelser:** Kan gi grunnlag for utvikling av nye relasjoner/vennskap, gjenkjennbare historier/følelser, mulighet for å ta initiativ, deling av følelser og nye erfaringer.

**3. Ny kunnskap:** Tilførsel av ny kunnskap kan endre oppfattelse av sammenheng og mening. Ungdommen kan oppdage nye muligheter (Tetzchner, 2012).

## 5.0 DISKUSJON

**Kan opplevelser og erfaringer fra leiren, påvirke egen evne til å utvikle kommunikasjonsformer som er nødvendige for å løse livsproblemer, forstå andre menneskers motiver og bevisst innordne seg gruppens normer?**

I lys av Vygotsky (og Elkonin), er dette en del av ungdommens kjerneoppgaver i alder 11-15 år (Tetzchner, 2012). Ungdommene på leiren var i hovedsak 14-17 år. Dette ses likevel som relevant for denne oppgaven, da jeg tolker Vygotsky til å se alder som veiledende, og at utvikling i fasene er avhengig av mange faktorer. Det er valgt å endre begrepet underkaste seg, til innordne seg, da det vurderes til å passe bedre.

Den sosialkonstruktivistiske tradisjon antar at aktivitetene ungdommene inngår i, er med på å forme deres kognitive funksjoner. På leiren legges det opp til mange aktiviteter, og målet er å legge til rette for gode opplevelser sammen med andre. Vygotsky (Tetzchner, 2012) påpeker (slik jeg forstår det), at evnen til å utvikle kommunikasjonsformer, påvirkes av aktiviteter som evne til: - problemløsning, følelsesregulering, refleksjon, utvikling av språk og læring.

I funnpresentasjonen kommer det frem at sosial støtte, felles opplevelser og ny kunnskap er faktorer som peker seg ut. Jeg ønsker derfor å se på dette, i forhold til aktiviteter som påvirker evne til å utvikle nødvendige kommunikasjonsformer, for å komme godt igjennom en fase og klar for neste hovedvirksomhet i egen normalutvikling. På leiren ble det lagt til rette for kommunikasjon med språk (verbalt/blick/kropp), kunst og musikk.

### **Sosial støtte**

Tittelen på denne oppgaven er et sitat fra et intervju med en ungdom. «Jeg følte meg velkommen». Bøe et al. (2015) påpeker at når andre retter inviterende oppmerksomhet mot oss, kan dialoger komme i gang. I intervjuet blir det referert til at andre smilte til han, og kom mot han. Dette oppfattet og forstod han, som at de ønsket å være sammen med han. Han «forventet verdsettende responser» (Bøe et al., 2015, s.176).

Funnene viser at flere ungdommer opplevde seg respektert og anerkjent. De beskriver at det var viktig å bry seg om de andre, og de kunne kjenne at andre forstod dem. Funnene

bekrefter at flere opplevde seg inkludert. Antonovsky (2012) trekker frem sosial støtte som en av de viktige motstandsressursene. Dette støttes av forskning (Langeland, 2009).

I lys av Vygotsky (2001), kan funn som viser at ungdom opplevde at andre hadde tro på dem og sa positive ting til dem, være en ytre påvirkning som etter hvert kan bli internalisert som en indre positiv tanke om seg selv. Det kan være grunn til å tro at ungdommens evne til å utvikle kommunikasjonsformer som blant annet språk og refleksjon, blir påvirket. Dette støttes av White (2009), som er opptatt av reflekterende team, og også påvirkning tilskuere kan ha i definerende seremonier. Funn bekrefter at noen klarte å vise frem talentet sitt til andre. Ungdommene hadde mange tilskuere som ga gode tilbakemeldinger til dem.

Observasjoner viste en «blomstring» av ferdigheter hos ungdom. Når en ungdom fremførte en seremoni (sang) som publikum (vitner) bekreftet og «oppgraderte», er det i tråd med White (2009), som sier virkningen kan bli kraftfull. Når publikum gjenforteller historien, for eksempel som funn viste, at noen med tårer bekreftet at det ga gjenklang i dem, kan dette gi en god bekreftelse for ungdommen. Den hermeneutiske dimensjonen ga en forståelse av at andre brydde seg. Dialogen åpnet øyeblikket (Bøe et al., 2015, s.176). I tråd med Antonovsky (2012), kan dette gi en opplevelse av mestring, og gi mening og utvikling av høyere grad av god helse. Det kan også antas å støtte opp under egen evne til følelsesregulering og evne til læring. Antonovsky (2012) trekker frem sosial støtte som en av de viktige motstandsressursene for å styrke og bevare en sterk OAS. Funn bekrefter at ungdom opplevde ekte positive tilbakemeldinger fra hverandre. Langeland (2009) påpeker dette, som viktige bidrag innen god sosial støtte.

Funn viser at det å høre andres historie, gjerne bli den første som får høre detaljer, gjør inntrykk på mottakeren. Ungdommen beskrev opplevelsen som en gave hun hun hadde fått. Langeland (2009) støtter at det å gi omsorg, kan bidra til å selv å oppnå styrket OAS. Dette kan igjen styrke eget velvære, mening i livet og støtte opp om eget selvbilde. Dialog om fortid og fremtid, kan åpne for nye oppfatninger og muligheter i øyeblikket (Bøe et al., 2015). Funn viser at noen ungdommer fant gjenkjennbare elementer i andres historier. Kanskje bidro det til en sterkere opplevelse av mening og sammenheng i eget liv, og mer begripelig egenhistorie? Kan dette styrke følelsen av å kunne håndtere egne livsproblemer bedre, som igjen kan støtte opp under en normalutvikling?



Hertz (Eide & Nordenhof, 2014) trekker frem viktigheten av å møte ungdommer med anerkjennelse og nysgjerrighet for at de selv tydeligere kan få tak i egne ønsker og håp for livet. Funn bekrefter at mange ungdommer kjente på anerkjennelse. I lys av White (2009) og Vygotsky (2001), blir virkeligheten konstruert i samhandling med andre. Det er i aktiviteter og samspill med andre, ungdommene skaper grunnlag for å internalisere nye ferdigheter og påvirke indre prosesser. Gjennom relasjoner med hverandre, lærer de hvem de er. Funn peker i retning av at flere ungdommer på leiren i stor grad har kjent seg respektert og god nok, i samvær med andre. Dette kan påvirke egne indre konklusjoner (White 2009) om seg selv, og antas å støtte opp under en normalutvikling. Det å føle på samhørighet, støttes av forskning, som spesielt viktig for å styrke egen OAS (Langeland, 2009). Det kan også antas å støtte opp under evne til refleksjon og problemløsning, og gi muligheter for å påvirke en normalutvikling.

KickOff leir har som nevnt tidligere, et mål om økt selvtillit hos ungdommene. I denne studien kommer det frem at flere deltagere opplevde å få nye venner, de rapporterte om viktigheten av fellesskapet de opplevde, og det å føle seg inkludert og respektert av andre. Noen hadde mer negative opplevelser av oppholdet. Funn bekrefter at noen opplevde krenkende humor. Funn bekrefter også at noen tydelig tok avstand fra mobbing. Dette kan være et eksempel på en bevegelse fra Maturanas refleksjonsdomene, til det etiske domene (Hårtveit & Jensen, 2004). Kanskje det bidrar til refleksjoner som ikke passer inn i ungdommens etiske verdier? Her er produksjonsdomenet gyldig; mobbing er ikke er tillat. Når ungdom blir utsatt for mobbing og krenkende opplevelser, så vil jeg sette dette i motsatt ende av sosial støtte og inviterende oppmerksomhet. Funn bekrefter at ikke alle følte tilhørighet til de andre. Noen opplevde seg annerledes. En jente opplevde å ikke bli etterlyst til en fellessamling, og kjente på avvising og ikke inkludering. En jente ventet på invitasjon fra de andre, for å bli med på aktiviteter. Det kan være et uttrykk for at leiren ikke klarer å fange opp alle behov, og tydelig vise at det er noen ungdommer som ikke blir sett og møtt på en tilfredsstillende måte. Her var det kanskje ingen opplevelse av at andre var «*inviterende oppmerksomme*», og ingen forventning om «*verdsettende responser*» og forventning om at «*rom blir gitt for min ekspressivitet*». Kanskje var opplevelsen at dialogen var stengt for «*å leve og bevege seg*» (Bøe et al., 2015, s. 176)?

Noen ungdommer ga negativ tilbakemelding ved sosial deling av følelser. Forskning (Curci & Rimè, 2012) støtter noe av dette, det sier noe om selvedlikehold over tid, og at dette kan påvirke til en dårligere opplevelse av bedring.

Noen opplevde kanskje press fra andre, som en norm innenfor etikkdomene (Hårtveit & Jensen, 2004), at her deler vi egne historier, uansett. En makt (White, 2006b) som pålegger den enkelte å bekjenne personlige opplevelser. Kan ungdommer på leir oppleve å bli «presset» til å dele mer enn de har lyst til? Eller kan det overføres til ungdommer på leiren som forteller at de hører på andres historier, og opplever at det er gjenkjennbart for dem? At det er godt å dele egne personlige opplevelser, og godt å høre på andre? Målet er at ungdommer hører på andres mestringshistorier om hvordan de kan komme seg videre, og blir påvirket til å løse egne livsproblemer. At det kan gi en mulighet for å «*forvente og forestille seg fremtiden på nye måter*» (Bøe et al., 2015, s. 176). Forskning (Curci & Rimè, 2012) konkluderer med at deling av følelser over tid vanligvis leder til større opplevelse av bedring. Dette vurderes til å kunne støtte en normalutvikling.

Funn viser at mange ungdommer på leiren har opplevd tilhørighet. Flere trakk frem ulike gode opplevelser i fellesskap med andre, og en av leirens målsettinger er derfor nådd. Funn viser at mange ungdommer opplevde utvikling av nye relasjoner på leir. Antonovsky (2012) trekker frem kvaliteten på sosial støtte og identitet som avgjørende motstandsressurser. Dette støttes av (Langeland, 2009), som trekker frem at viktigheten av en avgjørende mestringsressurs, er kvaliteten på sosial støtte. Opplevelsen av nye viktige relasjoner, kan antas å legge til rette for å løse livsproblemer, forstå andre menneskers motiver og bevisst innordne seg gruppens normer, noe som fremmer en normalutvikling. I lys av White (2009) fokuseres det i samtalegruppene på leiren, på mestring og ressurser hos ungdommene. Det vurderes til å være en salutogen (Antonovsky, 2012) samtalegruppe, hvor fokuset er å utvikle refleksjonsevne og utvikle språk for ny forståelse. Langeland (2009) beskriver, at en opplevelse av god psykisk helse kan oppnås, ved å ha motstandsressursene tilgjengelig i og rundt seg.

Funn viser at flere ungdommer kjente på respekt og anerkjennelse fra de andre. En trakk frem lederne sin måte å møte ungdommer på, som god for han.

En gutt refererte til hva han likte, og sa «at vi får ordet, at vi får si det vi mener ...». Kanskje Bøe et al. (2015) ville sagt at han med dette *forventet at det ble gitt rom for hans ekspressivitet*, og et eksempel på dialog som «*åpner for fremtiden*» (Bøe et al., 2015, s. 176). Dette kan antas å fremme en normalutvikling.

### **Felles opplevelser**

Funn viser at alle informantene i første intervju, ga uttrykk for et håp om å få nye venner. De ønsket å være sosiale. I lys av White (2009), hadde alle ungdommene med seg til leiren sin egen dominerende historie.

Påvirket av White (2009), så var et fokus på leiren å bygge på ressurser til ungdommene, og se på dem som eksperter i eget liv. Vi var opptatt av deres fortellinger om seg selv, og var på leting etter alternative historier å fortelle.

En ide om ulike livsverdener (Hårtveit & Jensen, 2004) ungdommene er en del av, kan kanskje bidra til å se deres utgangspunkt lettere. De kommer til leiren med ulike forventninger, holdninger og «emosjonell/kognitiv bagasje». utfordringer de kan oppleve i prosessen ved å finne sin plass i en gruppe, kan være vanskelig å fatte. Det er lett å tro at flere av deltakerne har følt seg alene og annerledes. Hovedmål på leiren, var å legge til rette for gode opplevelser sammen med andre ungdommer. Funn viser at mange av deltakerne har opplevd sosiale meningsfulle aktiviteter på leiren. Beckmann`s forskning (2014) viser at musikkterapi henvender seg til det friske i mennesket, altså helseenden (Antonovsky, 2012), og kan gi mening, håp og motivasjon. Musikk kan hjelpe ungdommer å reflektere over hverdagslige hendelser (Beckmann, 2014) og finne trøst. Mange fortalte om felles musikkopplevelser med andre. Beckmann (2014) fremhever at musikk kan være viktig i ungdommens sosialisering, og i det å skape seg en identitet. En god sosial tilhørighet og utvikling av personlige relasjoner støtter en normalutvikling (Tetzchner, 2001). Gabrielsen (2012) støtter at alle har behov for en meningsfylt tilværelse. Hva som oppleves meningsfylt varierer fra ungdom til ungdom. Beckmann (2014) peker på at musikkaktivitet kan gjøre hverdagen for ungdom meningsfull. Funn viser at flere av deltagerne ga uttrykk for at de opplevde verdi i å treffe andre som de kunne kjenne seg igjen i, og også dele musikkopplevelser med. Noen fremhevet historien som ble fortalt, og noen opplevde

gjenkjennbare følelser. Dette kan være i tråd med Eide & Nordenhof (2014) sin beskrivelse av stillasbygging i grupper. Her brukes språket aktivt. Det kan gi muligheter for refleksjon og læring. Det er også en prosess som kan bidra til å utvikle egen evne til problemløsning og følelsesregulering. Målet er å komme ut i nærmeste utviklingssone ved hjelp av andre (Tetzchner, 2012). Dette kan fremme en normalutvikling.

Funn viser at mange ungdommer opplevde å bli lyttet til, og forstått. Dette kan være et utslag for eksternaliserende samtaler (White, 2009). Når ungdommer forteller egen historie, kan ledere ved hjelp av språket, legge til rette for at det er mulig å oppleve sin egen identitet som atskilt fra problemet. Det blir problemet som er problemet, ikke ungdommen.

Antonovsky (2012) støtter dette med sin salutogene tilnærmingen på helse. Når ungdomsledere forteller om egne historier i fellessamlingen, etterspørres hvilke initiativer og handlinger de foretok seg, og hva som hjalp dem. Funn viser at flere ungdommer trakk frem egne handlinger og initiativ de selv hadde foretatt på leiren, og som de selv så på som ønsket atferd. Ett funn var hun som hadde tatt initiativ hun selv hadde blitt overrasket over. Hun hadde spurt andre ungdommer om de ville være sammen med henne og venninner. I lys av White (2009), er lederens oppgave i samlinger å stille spørsmål med tanke på å få frem ungdommens kunnskap om seg selv, og de handlinger, intensjoner og ferdigheter som ungdommen har tatt i situasjonen. Det å bli sjokka over et initiativ som er tatt, og kjenne på en mestringsfølelse over handlinger som uventet er gjort, omtaler White (2006b) som unike resultat. Fokus på ressurser, mestring og historier som handler om initiativer som er tatt, påvirker ungdommens mestringshistorie. I lys av White (2009), er dette initiativer og handlinger som kan motsi en problemfylt historie, og være starten på en alternativ historie om seg selv. Målet her er å bruke språket og refleksjonen aktivt, for å utvikle ungdommens egne evner i ulike kommunikasjonsformer. Det kan være lett å tro det kan påvirke evne til problemløsning og følelsesregulering, og at dette er prosesser som støtter en normalutvikling.

Funn bekrefter at flere ungdommer utviklet nye vennsksapsrelasjoner. «Hos eldre barn og ungdommer bidrar vennsksapsrelasjoner til utvikling av identitet og en bredere forståelse av andre» (Tetzchner, 2001, s.516). Det er grunn til å tro at muligheten for å forstå andre ungdommers motiver styrkes. Funn viste at det sosiale samspillet var det viktigste for flere.

Felleskap og vennskap med andre ungdommer, kan styrke følelsen av å ha en naturlig plass i flokken (Fugelli, 2015). Funn kan tyde på at flere ungdommer opplevde seg som en del av flokken. Forskningen til Gabrielsen (2012) støtter at det viktigste for ungdommer, er å være sammen med andre. Dette støttes også av forskning fra Hasund et al. (2014). Den sosialkonstruktivistiske tradisjon antar at de sosialt meningsfulle aktivitetene ungdommene er en del av, påvirker tankefunksjoner (Tetzchner, 2012). Dette vurderes da til å kunne utvikle refleksjonsevne, og gi muligheter for å utvikle språk og også påvirke følelsesregulering. Det kan være grunnlag for å tro at dette kan styrke evne til å innordne seg gruppens normer. Det kan også være grunnlag for å tro at det kan utvikle en kommunikasjonsevne som kan bidra til å løse egne livsproblemer og bedre forstå andre ungdommers motiver, og at dette kan fremme ungdommers normalutvikling.

Som tidligere nevnt, så påpeker White (2009) betydningen de konklusjoner ungdommer trekker ut fra sine fortellinger om seg selv, dette har direkte innflytelse på deres opplevelser av egne handlingsmuligheter og identitet. Antonovsky (2012) støtter dette ved å fokusere på en høy eller lav OAS. En høy OAS kan bidra til handling og rolle som aktør i eget liv. Dialog i samtalegruppene på leiren, kan bidra til å få tak i nye måter å oppfatte å forstå egne muligheter (Bøe et al., 2015), noe som igjen kan legge til rette for utvikling.

Funn bekrefter at flere ungdommer opplevde ledere som engasjerte. Det har stor betydning hvordan ledere på leiren snakker om og med ungdommer, som ikke selv er i en posisjon der de har makt til å definere seg selv, og i tråd med White (2009), ofte lever med konklusjoner som andre har trukket. Funn bekrefter at flere av ungdommene opplevde støtte i ledernes måte å være på. Funn viser at ungdommer opplevde at ledere likte å være sammen med dem. Dette kan ifølge White(2006b) bli starten på nye konklusjoner. Dette støttes også av forskning, som vektlegger lederes kvaliteter som positiv, aksepterende, empati og ekthet. Dette kan defineres som salutogene terapiprinsipper (Langeland, 2009). Det fremheves også her viktigheten av balansen mellom å lytte til problemer og oppmerksomhet på å styrke ressurser (Langeland, 2009). Dette vurderes til å støtte opp om normalutvikling.

Funn bekrefter en usikkerhet for noen på leir. En ungdom var usikker på om hun var god nok, og om de andre ville like henne. På leiren er målet å få tak i mangfoldet av historier som ungdommen har om seg selv, som kan være med å gi andre konklusjoner. Funn bekrefter at

hun «tok på seg en maske». I lys av White (2009) vurderes dette som en dominerende historie av usikkerhet. Dette støtter ikke en opplevelse av fellesskap med flokken (Fugelli, 2015). I lys av Antonovsky (2012), kan det vurderes som lav OAS og nærliggende å tenke offer rolle. Dette antas å gi utfordringer med tanke på å få tak i nye måter å oppfatte og forstå egne muligheter. Hvordan kan jenta da oppleve (og få tak i) *inviterende oppmerksomhet* fra andre (Bøe et al., 2015)?

Kan begynnelsen av leir uka starte med «maske», og ved påfyll av sosial støtte og felles opplevelser så styrkes OAS, og pendelen klarer å svinge fra offerrolle til aktør? Det blir tilgjengelig en *inviterende oppmerksomhet* fra andre? Det blir lettere å «*forvente verdsettende responser*» og «*forvente at rom blir gitt for*» hennes uttrykk? Kanskje det kan gi grunnlag for å kunne «*forvente og forestille seg fremtiden på nye måter*» (Bøe et al., 2015, s.176).

### **Ny kunnskap**

Funn bekrefter at mange ungdommer opplever at tilgang på ny kunnskap er bra. Funn viser at det er stor verdi i ungdomsledere som deler av sin erfaringsbaserte kunnskap med resten av gruppa. Dette støttes av undersøkelsen til Hasund et al. (2014). Det gjenkjennbare i andres historier ble trukket frem som nyttig. Noen trakk også frem verdien av fellessamlinger og refleksjon over ulike temaer. I tråd med Vygotsky (Tetzchner, 2012) ble samlingene først planlagt, og ungdommene ble utfordret til å finne ord og begreper som økte forståelse for egen livssituasjon. Funn bekrefter at de eldre ungdommene hadde påvirkning som gode hjelpere og inspiratorer for de andre i gruppen. Det å gi andre personlig informasjon om seg selv som de oppnår enighet og anerkjennelse på, validerer egne holdninger (Tetzchner, 2001). Det kan være grunnlag for å anta at det kan utvikle egen evne til refleksjon, og utvikling av eget språk på egen historie, noe som igjen kan støtte en normalutvikling.

I lys av Vygotsky (1982), kan det beskrives som et steg ut i nærmeste utviklingssone, ved hjelp av andre. Funn bekrefter at mange deltakere har opplevd aktiviteter som er overkommelige. En deltaker var opptatt av at det hadde krevd en del av han, men han hadde klart det, og kunne kjenne på en stolthet. På leiren har en graffiti kunstner en

demonstrasjon i faget sitt. Dette er i lys av tanker fra Vygotsky. Det er viktig å tilpasse til ungdommens nivå, og også gi hjelp som faktisk kan være til nytte (Tetzchner, 2012). Hvis ledere er for ivrige og gir for mye hjelp, kan det redusere ungdommens tro på egen mestring. I lys av Antonovsky (2012), handler det om å legge til rette med oppgaver som oppleves meningsfulle og forståelige. I lys av Vygotsky (Tetzchner, 2012), kan lederne og erfarne ungdommer fungere som et stillas. De kan fungere som en fleksibel ytre struktur som kan støtte ungdommer ved behov. Et eksempel er ungdommen som opplevde støtte, hun klarte å snakke med andre, og det hadde vært gøy. Den mestringen ungdommen har sammen med mer kompetente andre, kaller Vygotsky (1982) «den nære utviklingssonen». Dette antas å kunne gi grunnlag for å utvikle egen evne til problemløsning og følelsesregulering. Det sosiale samspillet resulterer i læring ifølge Vygotsky (Tetzchner, 2012). Dette vurderes til å støtte opp om ungdommens normalutvikling.

Som Antonovsky (2012) påpeker, retter vi oppmerksomheten mot mestringsressurser, for å skape en bevegelse i retning av helseenden. I lys av White (2009), så gjelder det å finne en god dominerende historie som hjelper ungdommen å nå sine mål. Ungdommen kan lære noe nytt, og kanskje utvikle egen evne til problemløsning og følelsesregulering.

Vygotsky (Tetzchner, 2012) er opptatt av internaliseringsfasen til ungdom. På leiren kan samhandling med andre bidra til at ungdommene påvirker egen evne til å utvikle kommunikasjonsformer. Denne prosessen fra det ytre til det indre, kan bidra til at ungdommer i større grad kan bruke kommunikasjonsformene til indre refleksjon.

Påvirket av Vygotsky (Tetzchner, 2012) vil jeg her definere aktiviteter som graffiti og musikk som en ytre struktur som kan bidra til støtte og utvikling av ny kunnskap. Et funn er ungdommen som synes det var lettere å komme i kontakt med andre ungdommer, når han kunne invitere dem med på aktiviteter. Det er nærliggende å tro at musikk kan defineres som en kommunikasjonsform som kan utvikle ungdoms evne til problemløsning, refleksjon, utvikle språk og evne til følelsesregulering. Det samme gjelder kunst som graffiti. Dette vurderes til å støtte en normalutvikling.

På leiren er mål gjennom samtaler, å få frem fokus på ungdommens framtidssdrømmer som faktiske muligheter, og på denne måten synliggjøre ungdommens ressurser og ferdigheter (Nordenhof & Eide, 2014). Det er denne prosessen som er ønskelig gjennom stillasbygging i

grupper. Ungdommen kan oppdage ny kunnskap om seg selv. Dialog kan åpne for ny mening og vitalitet (Bø et al., 2015). Hun som ble sjokka over eget initiativ hun selv hadde tatt, kan sies å være i utvikling med hensyn til egen dominerende historie. Hun har utvidet kunnskapen om egne ferdigheter, og påvirket egen utvikling.

I lys av Vygotsky (Tetzchner, 2012) defineres KickOff leir her i denne studien, som en sosial virksomhet, der lederes rolle er å være regissør og veileder. Ifølge denne tradisjonen er det kulturen som bestemmer virksomheten, men samtidig ville Vygotsky (Strandberg, 2008) trukket frem ungdommers personlige erfaringer, som grunnlaget for deres læring, og at læring som vil kunne skje, er et forhold mellom ungdommen på leiren og gruppen han føler tilhørighet til. Slik jeg tolker Vygotsky, er det samarbeidet mellom ungdommen og de andre som er viktig. Funn bekrefter at mange i samspill med andre opplevde tilhørighet og sosial støtte. Utvikling er basert på læring (Strandberg, 2008). På leiren kan det veiledes direkte, slik en jente veiledet en gutt i sosialt samspill. Ved tilstedeværelse, observasjon og ord, var hun rollemodell for alternative måter å prate til jenter på. Det var en blanding av instruksjoner, veiledning og informasjon. Dette kan tyde på å ga nye og nyttige kunnskaper, og var til hjelp for å komme ut i nærmeste utviklingszone (Strandberg, 2008), og videre i egen utvikling. Bearbeiding av nye erfaringer på leiren, kan kanskje gi refleksjoner, som igjen kan åpne opp for egen evne til å utvikle kommunikasjonsformer, som er nødvendige for å løse livsproblemer og utvikle evne til følelsesregulering, og støtte egen normalutvikling.

Et funn er ungdommen på leiren som forklarte at han ble veldig sliten, men han klarte det, og opplevde dermed å kjenne på en stolthet. Dette er i tråd med Vygotsky (Tetzchner, 2012). Ved å bruke språk og aktiviteter, skapes en arena for sosialt samspill. Dette legger til rette for utvikling av sosiale ferdigheter og kognitive funksjoner. Målet er at ungdommer internaliserer ferdigheter, som blir lettere å gjennomføre alene, etter hvert.

Et annet funn er jenta som sa hun hadde klart å snakke med andre. Gruppene på leiren er inspirert av narrativ gruppeterapi (White, 2009), hvor det er fokus på eksternaliserende samtaler, unike resultater og et ønske om nyskriving av historier. Gjennom samtaler og refleksjon, kan ungdommer «*forstå og finne ny mening til fortidens hendelser*» (Bø et al., 2015, s. 176) og kanskje utvikle ny kunnskap om seg selv. Forskning til Looyeh et al. (2014), viser signifikant effekt i reduserte symptomer ved sosial fobi, etter narrativ gruppeterapi.



I tråd med Vygotsky (Tetzchner, 2012) er tankene deres ytre påvirket, og kan etter hvert bli internalisert som indre tanker. Tanker som handler om «er jeg god nok?» stammer ifølge han fra ytre påvirkning. Utvikling av jeg-øt skjer på grunnlag av sosialt samspill. Vygotsky (Tetzchner, 2012) var opptatt av at læring var resultat av et sosialt samspill. Et mål på leiren er å tilby støtte på veien fra det kjente og trygge, til det som er mulig å oppnå ved hjelp av andre.

Slik jeg ser det, kan Vygotsky sitt forhold til kreativitet (Strandberg, 2008), settes i sammenheng med ungdommer som gjennom sosialt samspill, kan skape nye assosiasjoner eller se ting på nye måter. Ungdommene blir utfordret både i kunst, musikk og samtale til å bidra med sitt eget. Mange forventet at det ble gitt rom for deres uttrykk (Bøe et al., 2015). Et funn var at ungdom synes det var godt å få komme med egne meninger og også fremme visuelle/lyd uttrykk. Det å bidra med nye vinkler og dimensjoner, kan defineres som å bruke sin kreativitet (Strandberg, 2008). Det kan være å trene på sosiale ferdigheter, som en ungdom uttalte; jeg har klart å snakke med andre, det har vært gøy. Ungdommene kom til leiren med egne historier og erfaringer, som for dem var det kjente og fortrolige. De ble utfordret på leiren til å dele historier, og mange av dem tok utfordringen. En ungdom formidlet at det var godt å reflektere, få ut ting og hjelpe andre.

I lys av White (2009) fortalte flere deltakere om nye sider av seg selv de ble kjent med. De fortalte om nye betydningsfulle erfaringer de opplevde, som ikke passet inn i deres dominerende historie. Funn viste at flere ungdommer utviklet ressurser. Funn viste nye vennskspsrelasjoner som ble dannet, ungdom viste stolt frem egne visuelle kunstverk og noen bidro med sang og fremførelse i band. Mange fortalt om en opplevelse av inkludering. Mange fortalte om ønsker, håp og drømmer de hadde. Det vurderes her, å gi støtte til en normalutvikling.

På leiren er det fokus på egen evne til å påvirke eget liv. Antonovsky (2012) fremhever begrepene «begripelighet», «håndterbarhet» og «meningsfullhet». For at en ungdom skal få økt grad av «begripelighet», er det viktig med en opplevelse av at det som skjer, er forståelig. Flere leirdeltagere sa at de ved å høre andre fortelle sin historie, opplevde gjenkjennbare elementer til sitt eget. Flere var opptatt av at de kjente seg igjen i smerten til den andre. Noen trakk frem temaene som ble formidlet i fellessamlingene, som kilde til økt

forståelse og større innsikt til egne utfordringer. Kanskje bidro det til «ny verdi» og «ny mening til fortidens hendelser» (Bøe et al., 2015, s.176). Det kan virke som erfarings basert og evidensbasert kunnskap kan føre til økt grad av «begripelighet» hos leirdeltagere. «Håndterbarhet» kan handle om at den nye kunnskapen ga muligheter til å «forvente og forestille seg fremtiden på nye måter» (Bøe et al., 2015, s.176). Det at ungdommer opplever å tåle det de utsettes for, og at de har det de trenger av ressurser for å håndtere livsproblemer, er viktig. Ved å få en større mestringsopplevelse, kan det bli som en deltager fremhevet, at han kunne kjenne han ble sliten, men han klarte det, og kjente på stolthet. Dette vurderes til å støtte en normalutvikling.

Flere deltagere trekker frem at de blir engasjert av andres historier, og også ungdommer som formidler egen historie, refererer til berørte tilskuere. Dialog åpner for «ny vitalitet» (Bøe et al., 2015, s.176). Dette gjensidige samspill kan tyde på at ungdommer som lar seg engasjere, kan kjenne på en styrket følelse av «meningsfullhet», som er den tredje komponenten. Dialog åpner gjennom «inviterende oppmerksomhet og verdsettelse» (Bøe et al., 2015, s. 176). Det er lett å tro at dette styrker en normalutvikling.

I lys av Antonovsky (2012) er det lett å tenke, at hvis en ungdom på leiren tar imot god støtte fra andre ungdommer som føles nære, vil OAS og dermed mestringssevnen deres styrkes. Dette vil kunne føre til at ungdommen lettere kan nyttiggjøre seg tilgjengelige ressurser. Det er et håp at leirdeltakelse bidrar til økt evne til å se sammenhenger, og en utvikling i sin oppfatning av seg selv og andre. Dette er jo et kognitivt aspekt, og kan tyde på at ungdommen kan oppfatte livet som noe mer forklarlig, forståelig og forutsigbart. Kanskje kan det bidra til å støtte opp under utvikling av egen evne til problemløsning og følelsesregulering, og støtte en normalutvikling.

Det kan også diskuteres om dette er en «luftboble», som sprekker før ungdommen har kommet tilbake til hverdagen igjen. Det er ingen automatikk i at eventuelle endringer, kan overføres til andre arenaer i ungdommens liv. Er det mulig å bevare endringer, når miljøet en kommer tilbake til er samme? Eller kanskje er det i denne studien lagt for stor vekt på betydningen av hva språk og kulturelle aktiviteter som samhandling, kan bidra til endring?

Det er viktig å forstå egne handlinger, følelser og reaksjoner. I lys av White (2009), kan refleksjon over håp og ønsker for fremtiden, påvirke eget fokus. Dette kan bidra til økte

historier om seg selv, som inneholder gode elementer, som støtter drømmer. Dialoger om fortid og fremtid kan gi nye muligheter i øyeblikket (Bøe et al., 2015).

I tråd med tanker fra Eide & Nordenhof (2014), er det et ønske at ungdommer på leir, gjennom opplevelsen av å støtte hverandre, kan utvikle nye ferdigheter, og dermed få økt innflytelse på egen livssituasjon.

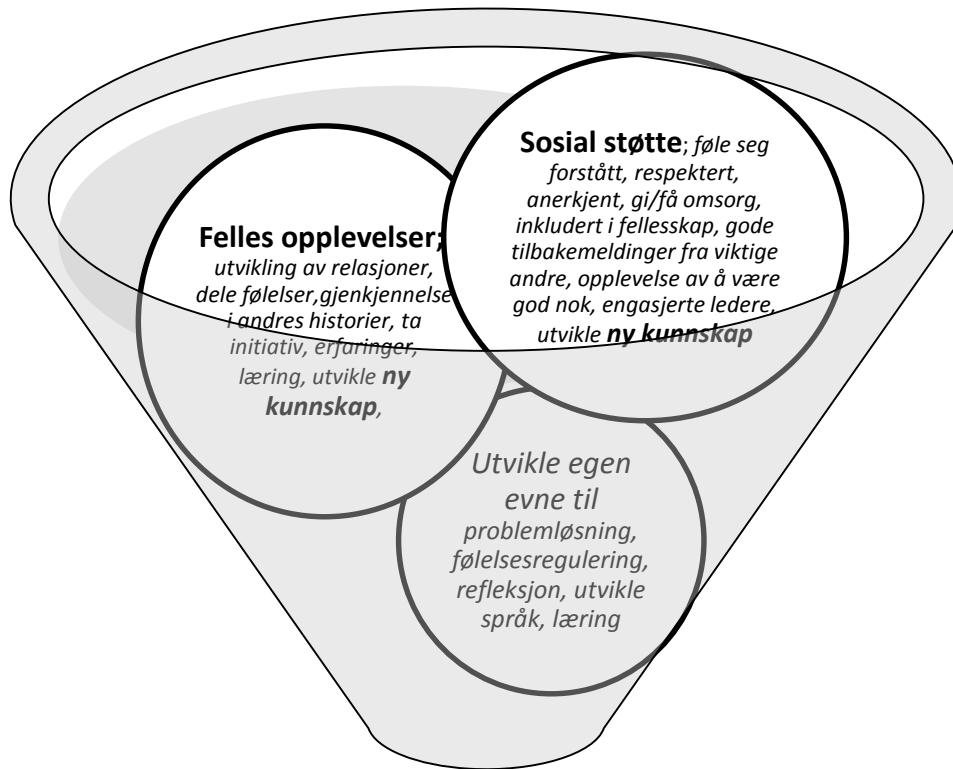
I lys av denne diskusjonen, vil det være grunnlag for å tro at både sosial støtte, felles opplevelser og ny kunnskap, kan åpne opp for muligheter til å utvikle egen evne til problemløsning, følelsesregulering, refleksjon, utvikle språk og læring. Dette vil igjen kunne påvirke en normalutvikling.

## **6. KONKLUSJON**

### **6.1. Presentasjon av en utviklingsprosess som kan forekomme på leir:**

Funn i denne studien og diskusjon i lys av aktuell teori og forskning, peker på at en opplevelse av sosial støtte, felles opplevelser og tilgang på ny kunnskap, kan gi muligheter for å utvikle egne evner til problemløsning, følelsesregulering, refleksjon, utvikle språk og læring. Dette kan videre gi muligheter for å utvikle kommunikasjonsformer som er nødvendige for å løse livsproblemer, forstå andre menneskers motiver og bevisst innordne seg gruppens normer. Dette gjelder selvfølgelig ikke for alle.

**Figur 3: En utviklingsprosess som kan forekomme ved deltagelse på KickOff leir, og som kan påvirke en normalutvikling.**



**Utvikle kommunikasjonsformer som er nødvendige for å:**

- løse livsproblemer, forstå andre menneskers motiver og bevisst innordne seg gruppens normer.

*Komme igjennom en fase og klar for nye utviklingsoppgaver som støtter videre normalutvikling.*

Det må også påpekes at noen ungdommer kan oppleve egen situasjon forverret etter opphold på leir. Opplevelser og erfaringer de kommer i kontakt med, kan mulig bidra til en dysfunksjonell utvikling.

## **6.2. Studiens betydning for KICKOFF leir og feltet psykisk helsearbeid**

Denne studien har bidratt til viktig kunnskap med tanke på utvikling videre av leir, i tillegg til feltet psykisk helsearbeid. Resultater peker i retning av leirens hovedmål, om å gi ungdommene gode opplevelser i fellesskap med andre, i tillegg til å kunne kjenne på utvikling av egne ferdigheter og kunnskaper. Studien viser at det å lytte til ungdommens opplevelser og erfaringer, får fram dybde og mangfold om hvilke elementer på leiren som kan bidra til en normalutvikling for ungdom. Denne kunnskapen er viktig å ta med i en evaluering av leiren, og kan fungere som dokumentasjon på at leiren er et verdifullt tilbud for ungdom, som bør opprettholdes. Dette kan brukes ved videre søknader om finansiering av leiren, både innen egen organisasjon, kommuner, Røde kors og private sponsorer.

Resultatene i denne studien sier også noe om hva som kunne vært bedre på leir. En av ungdommene trakk frem at hun ikke følte seg inkludert. En annen ønsket mer støtte når hun selv ikke klarte å komme seg til fellessamlingen. Dette er også viktig informasjon å ta med videre i utvikling av leirtilbud, og som kan bidra til at enda flere ungdommer opplever økt mestring. *Inviterende oppmerksomhet* (Bøe et al., 2015), er blitt et viktig begrep for meg i videre arbeid med leir.

Et viktig funn i denne oppgaven viser at leiren motiverer ungdommene til å både gi og få sosial støtte. Norsk folkehelseinstitutt betegner sosial støtte som en helsefremmende faktor, og kan bli et godt argument for å kategorisere KickOff leir som et forebyggende og helsefremmende tiltak. Studien viser at felles opplevelser er viktig for å utvikle nye vennskap, ta nye initiativ, gi nye erfaringer og dermed få større mulighet for å utvikle seg i den nærmeste utviklingszone. Det kan endre oppfattelse av sammenhenger og mening, og gi grunnlag for å oppdage nye muligheter. Det konkluderes derfor med at Kickoff leir er et viktig tilbud.

Forslag til videre forskning er å se mer om det er noe langtidseffekt av leirdeltagelse. Det hadde vært spennende å utforske erfaringer og opplevelser fra leirdeltakere 3 måneder etter leiropphold, og hatt fokus på en eventuelt økt livskvalitet etter leirdeltagelse.

Deltagernes beskrivelser viser at Kickoff leir som tiltak, har slik jeg tolker det, elementer som kan påvirke en normalutvikling. Deltagernes beskrivelser løfter frem sosial støtte og fellesopplevelser som en viktig dimensjon. I tillegg til verdien av kunnskapsutvikling og muligheten for læring, som viktig. Dette kan gi muligheter for å påvirke ungdommers evne til å utvikle kommunikasjonsformer som er nødvendige for å løse livsproblemer, forstå andre menneskers motiver og bevisst innordne seg gruppens normer. Dette vil igjen kunne påvirke en normalutvikling.

### **6.3 Konsekvenser for praksis**

Det er viktig å fortsette med den erfaringsbaserte kunnskapen ungdomsledere tilfører på leiren. Det er også viktig å legge til rette for sosiale meningsfulle aktiviteter, og være bevisst på hva som fremmer sosial støtte. Her må ungdommer tas med i planlegging av leir, da deres stemme er viktig med tanke på å få inn den meningsfulle dimensjonen, og den er det ungdommer selv som kan definere.

Det er også viktig å lage rutiner, som fanger opp at alle ungdommer er med på fellessamlingene, og i hvert fall blir spesielt invitert med inn i fellesskapet.

## **7.0 AVSLUTNING**

Arbeidet med mitt studie av KickOff leir er i avslutning. Jeg har blitt innviet i historier som mine informanter har delt med meg, historier som har gitt meg større innsikt og forståelse. Min motivasjon for undersøkelse har vært å videreutvikle tilbudet KickOff leir for ungdom, i en form som kan gi muligheter for at de selv kan utvikle egne ressurser og mestring.

Sosiale meningsfulle aktiviteter kan bidra til utvikling av nye vennskap, og også påvirke deltagere til å ta nye initiativ. Aktiviteter som musikk, graffiti og samtalegrupper, kan gi støtte til en utvikling av sosial kompetanse. Ny kunnskap kan endre oppfattelse av sammenhenger og ungdommer kan oppdage nye muligheter.

Jeg mener at KickOff leir danner en god ramme for å møte disse behovene, og kan gjøre en forskjell for ungdommers normalutvikling.

## LITTERATUR

Antonovsky, A. (2012). *Helsens mysterium. Den salutogene modellen*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Beckmann, H. (2014). *Den livsviktige musikken. En kvalitativ undersøkelse om musikk, ungdom og helse*. (Doktorgradsavhandling), Norges musikkhøgskole, Oslo.

Bøe, T.D., Kristoffersen, K., Lidbom, P.A., Lindvig, G.R., Seikkula, J., Ulland, D., Zachariassen, K. (2015). Through speaking, he finds himself ... a bit`: Dialogues open for moving and living through inviting attentiveness, expressive vitality and new meaning. *Australian & New Zealand Journal of Family Therapy*, 36(1), 167 – 187. doi: 10.1002/anzf.1092.

Curci, A., & Rimé, B. (2012). The temporal evolution of social sharing of emotions and its consequences on emotional recovery: A longitudinal study. *American psychological association*, 12(6), 1404-1414. doi: 10.1037/a0028651.

Eide, G., & Nordenhof, I. (2014). *Felleskap og ferdigheter: veier til mestring i barne- og ungdomsgrupper*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Fugelli, P. (2015). *Sitater av Per Fugelli*. Oslo: Universitetsforlaget

Gabrielsen, L. (2012). *Life goals and meaning in adolescence: general and clinical perspectives*. (Doktorgradsavhandling), Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.

Gilje, N., & Grimen, H. (1993). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger. Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hasund, I. Gabrielsen, L, Kerlefsen, R. (2014). *Kick Off – en ny start i et ungt liv*.

*Evaluering av Kickoffleirene (2014)*. Hentet fra

<http://www.abup.no/wp-content/.../Evaluering-av-Kick-Off-leirene-2014.pdf>.

Helse- og omsorgsdepartementet. (2003). Regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse ... sammen om psykisk helse. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.



- Hårtveit, H., & Jensen, P. (2004). *Familien – pluss en, innføring i familierapi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Langeland, E. (2009). Betydningen av en salutogen tilnærming for å fremme psykisk helse. *Sykepleien Forskning*, 4 (4),288-296.
- Langeland,E.(2014). Salutogenese og psykiske helseproblemer: en kunnskapsoppsummering. Trondheim: Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsevern.
- Looyeh, M.Y., Kmali, K., Ghasemi, A., &Tonawanik, P. (2014). Treating social phobia in children through group narrative therapy. *The arts in psychotherapy*, 41(1), 16-20.
- Lundby, G.(1998). *Historier og terapi. Om narrativer og konstruksjonisme og nyskriving av historier*. Oslo: Tano Aschehoug AS.
- Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nasjonalt Folkehelseinstitutt. (2014). Rapport 2014:4 Folkehelse rapport 2014 Helsetilstanden i Norge. Oslo: Nasjonalt folkehelseinstitutt.
- Nasjonalt Folkehelseinstitutt. (2011). Rapport 2011:1 Bedre føre var... Psykisk helse: Helsefremmende og forebyggende tiltak og anbefalinger. Oslo: Nasjonalt folkehelseinstitutt.
- NOVA. (2014). Ungdata. Nasjonale resultater 2013. NOVA Rapport 10/14. Oslo: NOVA.
- NOVA. (2015). Ungdata. Nasjonale resultater 2014. NOVA Rapport 7/15. Oslo: NOVA.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2010). *Essentials of nursing research appraising evidence for nursing practice*. Philadelphia: Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins.
- Strandberg, L. (2008). *Vygotsky i praksis. Blant pugghester og fuskelapper*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Sølvberg, H. (2011). *Oppvekst med psykisk lidelser hos nære pårørende*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Tetzchner, S. (2001). *Utviklingspsykologi. Barne- og ungdomsalderen*. Oslo: Gyldendal norsk forlag.

Tetzchner, S. (2012). *Utviklingspsykologi. Barne- og ungdomsalderen*. Oslo: Gyldendal norsk forlag.

Unicef (2016). *Hvor stor ulikhet blant barn kan vi godta?* Hentet 15.04.16, fra <https://www.unicef.no/nyheter/19256/hvor-stor-ulikhet-blant-barn-kan-vi-godta>.

Vygotskij, L. (2001). *Tenkning og tale*. Oslo: Gyldendal norsk forlag.

Vygotskij, L. (1982). *Om barnets psykiske utvikling*. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Wadel, c. (1991). *Feltarbeid i egen kultur*. Seek c/o Cato Wadel.

White, M. (2006a). *Narrativ praksis*. København: Hans Reitzels forlag.

White, M. (2006b). *Narrativ teori*. København: Hans Reitzels forlag.

White, M., & Morgan, A. (2007). *Narrativ terapi med barn og deres familier*. København: Akademisk forlag.

White, M. (2009). *Kart over narrativ praksis*. Oslo: Pax forlag.

Vedlegg: 1

### **Forespørsel om deltagelse i undersøkelse:**

Masterprosjekt: Kan opplevelser og erfaringer fra deltakelse på Kick off leir bidra til nyskriving av egen historie? Hva påvirker ungdommers selvfølelse og identitetsutvikling?

### **Bakgrunn og hensikt:**

I fjor startet Sørlandet sykehus avdeling for barns psykiske og fysiske helse avdeling Lister i samarbeid med 1.linje tjeneste opp tilbud om leir for ungdommer i alder 14-18 år. I år er også Røde kors med som samarbeidspartner. Kriteriet for å delta er enten selv å ha det vanskelig eller noen i nærmeste familie som sliter med rus eller psykiske problemer. I år er det planlagt at 20 ungdommer får tilbud. Ledere på leiren er en kunstner, en musiker, røde kors, 1.linje fagperson og 4 fagpersoner fra ABUP.

Jeg ønsker med denne studien å få mer kunnskap om dine erfaringer og opplevelser med deltakelse på leir. Jeg håper at undersøkelsen kan gi mer kunnskap om hva ungdommer trenger i sin utvikling, og om gruppeprosesser og kultur som uttrykk kan gjøre en forskjell. Vi ønsker også å evaluere leiren, hva er bra og hva kan gjøres annerledes?

### **Studien innebærer følgende:**

Er dette noe for deg, så har du muligheten til å bli intervjuet før avreise til leiren og en gang på leiren. Intervjuet vil ta mellom 1 – 1.5 time og vil bli tatt opp på lydfil. Intervjuet vil finne sted på egnet sted etter avtale. Det kan også bli aktuelt med ett intervju etter hjemkomst.

### **Hva skjer med informasjonen om deg?**

Alle opplysninger vil bli behandlet konfidensielt, som informasjon uten henvisning til personer, stedsnavn eller annet som kan røpe identitet. Lydfilen slettes etter at intervjuene er transkribert.

Alle data vil bli makulert når studien er gjennomført. Sluttdato for prosjektet er satt til 1.juli 2015.

**Frivillig deltagelse:**

Hvis du sier ja til å delta i studien, har du rett til å få innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg. Du har videre rett til å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene vi har registrert. Dersom du trekker deg fra studien, kan du kreve å få slettet innsamlede opplysninger, med mindre opplysningene allerede er inngått i analyser eller brukt i vitenskapelige publikasjoner.

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke til å delta i studien. Dette vil ikke få konsekvenser for din videre behandling. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykke erklæringen. Om du nå sier ja til å delta, kan du senere trekke tilbake ditt samtykke uten at det påvirker din øvrige behandling. Dersom du vil delta, vil jeg be deg undertegne samtykkeerklæringen på neste side.

Ved spørsmål til studien kan du kontakte masterstudent Linda Helene Gundersen på mobil 91680292 eller mail: [Linda.h.gundersen@sshf.no](mailto:Linda.h.gundersen@sshf.no)

Veileder for masterstudenten er: professor Venke F. Johansen, Universitet i Agder, tlf: 41554926

Det blir trukket ut 4 informanter til deltagelse på intervju.

Vedlegg :2

**Samtykke til deltakelse i undersøkelsen:**

Jeg bekrefter å ha fått informasjon om studien «Kan opplevelser og erfaringer fra deltakelse på Kick off leir bidra til nyskriving av egen historie?» og er villig til å bli intervjuet/delta på intervju. Jeg samtykker i at opplysninger kan brukes i studien og at det kan benyttes direkte anonyme sitat fra meg i masteroppgaven.

Jeg bekrefter å ha fått og forstått informasjon om studien

-----

Signert av prosjektdeltaker evt foresatt, dato

Jeg er villig til å delta i undersøkelsen:

-----

Signert av prosjektdeltaker evt foresatt, dato

Vedlegg :3

### **Intervjuguide:**

1. Fortell om noe som har skjedd sist uka (måned) som du er fornøyd med og liker i livet ditt. Hva er viktig for deg?

*Er det noe du er stolt over at du har gjort? Fornøyd med?*

*Betydningsfulle personer, hendelser, opplevelser, erfaringer, hva gjør deg glad? Hva liker du å gjøre? Skole, fritid, sammen med andre? alene? Hva setter du pris på?*

2. Er det noe du har opplevd siste uka (måned) som du opplever er vanskelig?

*Hva liker du ikke? Hva gjør deg trist? sint? Hvem kan hjelpe deg?*

3. Hvordan håper du livet ditt er om 5 år? *Hva gjør du? hvor bor du? Hva jobber du med? Hva liker du å gjøre? Hva er du glad for da?*

4. Hva har du mest lyst til å gjøre på leiren? Hva har du gledet/gruet deg til? (1. intervju)

*Venner, aktiviteter, mat, musikk, bade, sosialt, gruppe*

5. Fortell om dine erfaringer og opplevelser på leiren, hva har vært bra? (2. intervju)

*Kjedelig? Dårlig? Hva kunne du ønsket annerledes? Har du lært noe nytt om deg selv?*

*Har du lært noe nytt? Er det noe du ser annerledes på nå enn da du kom på mandag?*

*Blitt kjent med nye venner? Har du fått noen tilbakemeldinger på leiren som er viktig for deg?*

*Har du gjort noe som har overrasket deg? Noe du er glad for?*

Vedlegg :4

### **Tilbakemelding fra FEK i august 2014**

Fakultetets etiske komite behandlet din søknad om etisk vurdering av prosjektet «Kan ungdoms opplevelser og erfaringer fra deltakelse på Kick off leir bidra til nyskriving av egen historie?»

Prosjektets problemstilling/forskningsspørsmål:

Hva påvirker vår selvfølelse/identitet? 20.08014. Vi opplever at det er et veldig spennende prosjekt, og har hatt en diskusjon rundt din dobbeltrolle som forsker og leder. Du berører sårbare tema, samt at du forsker på en sårbar gruppe. Vi utfordrer deg på å reflektere rundt dette i etiske betenkeligheter når du skal beskrive prosjektet ditt i oppgaven, slik at du viser at din rolle ikke er uproblematisk. Det viktige er at du er bevisst de etiske utfordringene og reflekterer rundt de. Det er ønskelig at du ettersender "intervjuguiden «eller en beskrivelse av temaene du tar opp når du har det klart. Vi registrerer at du har fått godkjenning fra NSD. Lykke til med et spennende prosjekt. På vegne av Fek Anne Skisland

Evaluerings: Godkjent

## Vedlegg 5: Godkjenning

Venke A. Johansen

Institutt for psykososial helse Universitetet i Agder

Serviceboks 422

4604 KRISTIANSAND S

Vår dato: 26.06.2014 Vår ref: 38973 / 3 / SSA Deres dato: Deres ref:

### TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 06.06.2014. Meldingen gjelder prosjektet:

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering.

Endringsmeldinger gis via et eget skjema,

<http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database,

<http://pvo.nsd.no/prosjekt>.



Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.07.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kontaktperson: Sondre S. Arnesen tlf: 55 58 33 48

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Linda Helene Gundersen [lindah04@student.uia.no](mailto:lindah04@student.uia.no)

38973 Kan deltakelse på Kick Off Leir bidra til nyskriving av egen historie?

Behandlingsansvarlig Universitetet i Agder, ved institusjonens øverste leder

Daglig ansvarlig Venke A. Johansen

Student Linda Helene Gundersen

Katrine Utaaker Segadal

Sondre S. Arnesen

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar Prosjektnr: 38973

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse.

Informasjonsskrivet er godt utformet. Viser til telefonsamtale den 25.06.2014. Samtykke vil også innhentes fra foreldre/foresatte.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Universitetet i Agder sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på privat pc/mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Forventet prosjektslutt er 15.07.2015. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette lydopptak